

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Manca Lavrin

Nevladne organizacije za pomoč socialno ogroženim otrokom: študija primera Zveze
prijateljev mladine Slovenije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Manca Lavrin

Mentorica: doc. dr. Tatjana Rakar

Nevladne organizacije za pomoč socialno ogroženim otrokom: študija primera Zveze
prijateljev mladine Slovenije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

Rada bi se zahvalila vsem, ki so mi stali ob strani in mi pomagali končati to nalogo. Predvsem gre zahvala moji mentorici, doc. dr. Tatjani Rakar, ki ni izgubila zaupanja, za strokovno pomoč in nasvete, moji družini in Maji za izkazano podporo in potrpljenje. Hvala vsem.

Nevladne organizacije za pomoč socialno ogroženim otrokom: študija primera Zveze prijateljev mladine Slovenije

V zadnjih nekaj letih smo bili priča globalni krizi, ki je močno vplivala na porast brezposelnosti in deleža prebivalstva, ki živi pod pragom tveganja revščine. Gospodarska kriza je prisilila podjetja, da so zniževala stroške, tako da so zmanjševala število zaposlenih ali zniževala njihove plače. Oboje je imelo negativen vpliv na zaposlene. Dejstvo, da ima posameznik zaposlitev, danes ni več zagotovilo, da se izogne revščini. To se kaže tudi v porastu števila revnih zaposlenih. Vloga nevladnih organizacij se je pri pomoči socialno šibkim in pri blaženju slabe socialne situacije prebivalstva v obdobju krize močno povečala. Povečalo se je število njenih uporabnikov, njihove potrebe so postale obsežnejše in kompleksnejše.

V diplomski nalogi sem se ukvarjala z aktualno tematiko krize države blaginje, s posledicami krčenja socialnih transferjev, do katerih je prišlo po uvedbi nove socialne zakonodaje, na njihove uporabnike. Opisala sem delovanje Zveze prijateljev mladine Slovenije (ZPMS), ki je nevladna organizacije za pomoč socialno ogroženim otrokom. V nalogi predstavim enega izmed njihovih programov, ki je namenjen socialno šibkim otrokom, to je projekt Botrstvo, katerega namen je zmanjševanje socialne izključenosti otrok zaradi revščine. V Sloveniji je stopnja tveganja revščine ves čas pod povprečjem EU, vendar je vseeno zaskrbljujoč podatek, da je stopnja tveganja revščine otrok v letu 2011 prvič, in nato še v letu 2013 in 2014, preseгла stopnjo tveganja revščine celotne populacije.

Ključne besede: socialna politika, revščina, nevladne organizacije.

Non-governmental organisations for socially disadvantaged children: a case study of the Slovenian Association of Friends of Youth

In the last few years we have witnessed a global crisis that has seriously affected the rise of unemployment and the percentage of the population who live below the poverty threshold. The economic crisis has forced companies to lower their costs by reducing the number of employees or lowering their pay. Both of these measures have had a negative impact on employees. The fact is that having a job today is no longer a guarantee for avoiding poverty. This is also reflected in the increase of the 'working-poor'. The role of NGOs has considerably grown during this crisis in aiding the underprivileged and mitigating the poor social situation of the population. The number of aid-seekers has grown and their needs have become more extensive and complex.

In this thesis paper I looked at the current topic of the state's welfare crisis, the consequences following the reduction of social transfers that occurred after the introduction of the new social legislation and the aid-seekers. I described the workings of the Slovenian Association of Friends of Youth (SAFY), an NGO aiding disadvantaged children. Furthermore, I described one of their programmes for disadvantaged children called 'Sponsorship in Slovenia' (Botrstvo), whose aim is to reduce the social exclusion of children due to poverty. Even though the risk of poverty rate in Slovenia has consistently been below the EU average, a disturbing fact is that for the first time in 2011, and then again in 2013 and 2014, the risk of poverty rate for children exceeded the poverty rate of the whole population.

Key words: social policy, poverty, NGOs.

KAZALO

1 UVOD.....	7
2 SISTEMI BLAGINJE IN VLOGA NEVLADNIH ORGANIZACIJ.....	8
2.1 SISTEMI BLAGINJE	8
2.2 SISTEMI BLAGINJE V SLOVENIJI IN SPREMEMBE V ČASU EKONOMSKE KRIZE	10
2.3 SOCIALNI TRANSFERJI V SLOVENIJI PO LETU 2012.....	12
2.4 NEVLADNE ORGANIZACIJE	14
3 REVŠČINA.....	18
3.1 OPREDELITEV REVŠČINE	18
3.2 MERJENJE REVŠČINE.....	19
3.3 REVŠČINA OTROK	21
4 PREDSTAVITEV IZBRANE NEVLADNE ORGANIZACIJE ZA POMOČ SOCIALNO OGROŽENIM OTROKOM	26
4.1 ZGODOVINA ZPMS	26
4.2 OPREDELITEV ZPMS	29
4.3 KRATKA PREDSTAVITEV PROGRAMOV	30
4.4 BOTRSTVO.....	32
5 EMPIRIČNI DEL	37
5.1 OPIS METODOLOGIJE IN VZORCA.....	37
5.2 ANALIZA INTERJUJEV S STROKOVNIMA DELAVKAMA	38
5.3 ANALIZA INTERVJUJEV S STARŠI OTROK, KI SO VKLJUČENI V BOTRSTVO	40
6 ZAKLJUČEK	46
7 LITERATURA	49
PRILOGE.....	52
PRILOGA A: Iztočnice oz. okvirne teme pogovora za intervju z Anito Ogulin.....	52
PRILOGA B: Iztočnice oz. okvirne teme pogovora za intervju z Marušo Kaučič (Botrstvo)	53
PRILOGA C: Vprašanja za starše otrok, ki so vključeni v Botrstvo	54
PRILOGA Č: Intervju z Anito Ogulin, predsednico ZPM Ljubljana Moste-Polje.....	55
PRILOGA D: Intervju z Marušo Kaučič, vodjo marketinga in odnosov z javnostmi za projekt Botrstvo in ZPM Ljubljana Moste-Polje.....	62
PRILOGA E: Intervju 1	66

PRILOGA F: Intervju 2.....	69
PRILOGA G: Intervju 3.....	71
PRILOGA H: Intervju 4.....	73
PRILOGA I: Intervju 5.....	75
PRILOGA J: Intervju 6.....	77
PRILOGA K: Intervju 7.....	79
PRILOGA L: Intervju 8.....	81
PRILOGA M: Intervju 9.....	83
PRILOGA N: Intervju 10.....	85

1 UVOD

Posledice svetovne ekonomske krize, ki se je v svetu pričela leta 2007, v Sloveniji pa leto, dve kasneje, je slabša gospodarska rast, ki se kaže v zmanjševanju dohodkov prebivalstva in v vse večji brezposelnosti. V takih razmerah imajo socialni transferji, ki jih zagotavlja država, pomembno vlogo. Ko nastopi kriza države blaginje in se zamajejo stebri socialne politike, se število in obseg socialnih transferjev skrčita, čeprav jih takrat državljani najbolj potrebujejo. Ker država ni zmožna v zadostni meri zadovoljiti socialnih potreb svojih državljanov, veliko breme nosijo humanitarne organizacije. Nevladne organizacije, ki jih pogosto imenujemo tudi tretji sektor, delujejo vzporedno z državo in zasebnim profitnim sektorjem.

Namen pričujoče naloge je na podlagi študije primera Zveze prijateljev mladine Slovenije (v nadaljevanju ZPMS) prikazati pomembnost delovanja nevladnih organizacij za pomoč socialno ogroženim otrokom, še zlasti v času ekonomske krize in ukrepov države.

Raziskovalna vprašanja, ki se jih bom v nalogi lotila, so:

1. Kakšno vlogo ima ZPMS pri izboljšanju položaja socialno ogroženih otrok?
2. Ali se je vloga ZPMS pri zagotavljanju pomoči socialno ogroženim otrokom v času ekonomske krize in varčevalnih ukrepov države blaginje kaj spremenila?
3. Ali ZPMS s svojimi programi pomoči socialno ogroženim otrokom zgolj dopolnjuje vlogo države na področju zagotavljanja socialne varnosti socialno ogroženim otrokom ali jo hkrati tudi nadomešča in s tem zapolnjuje vrzel na tem področju?

Naloga je, poleg uvoda in zaključka, razdeljena na štiri poglavja. Uvodu sledi teoretični del. Najprej (prvo poglavje) bom opisala sisteme blaginje, krizo države blaginje in vloge nevladnih organizacij. V drugem poglavju bom pisala o revščini in revščini otrok, saj so socialno ogroženi otroci osrednja tema naloge. V naslednjem poglavju bom predstavila izbrano nevladno organizacijo za pomoč otrokom, to je ZPMS. Sledi empirični del naloge, v katerem najprej pojasnim metodologijo in način pridobivanja podatkov. Temu sledi analiza podatkov, pri čemer odgovorim na zastavljena raziskovalna vprašanja. V zaključnem delu diplomske naloge povzamem ugotovitve, ki sem jih pridobila v empiričnem delu, in jih navežem na tematska spoznanja ter zaključim s predlogi za izboljšanje položaja.

2 SISTEMI BLAGINJE IN VLOGA NEVLADNIH ORGANIZACIJ

2.1 SISTEMI BLAGINJE

Esping Andersen je naredil največkrat omenjeno tipologijo sodobnih držav blaginje. Primerjal je osemnajst kapitalističnih držav Severne Amerike in Zahodne Evrope in jih razvrstil v tri sisteme blaginje: liberalni, konservativno korporativistični in socialdemokratski (Esping-Andersen 1990).

Po mnenju Kolarič (Kolarič in drugi 2002) imamo v razvitih družbah najmanj pet idealno tipskih vrst sistemov blaginje. To so liberalni, konservativno-korporativistični, socialno-demokratski, katoliški in državno socialistični. V nadaljevanju bom na kratko predstavila vsakega izmed njih (prav tam).

Liberalni sistem blaginje

Ta sistem predpostavlja, da si vsak posameznik lahko sam zagotovi sredstva (socialno varnost in blaginjo) na trgu. Zasebne profitne organizacije zasedajo prvo mesto v hierarhiji. Na drugem mestu je sfera civilne družbe s svojo mrežo zasebnih neprofitno-volonterskih organizacij, ki pride v poštev za tiste, ki ne morejo sodelovati na trgu. Država poskrbi le za tiste, ki izpadejo iz mreže zasebnih neprofitno-volonterskih organizacij, in zaseda zadnje mesto v hierarhiji.

Ta sistem ne dovoljuje poseganja države v družbo oz. ga le v meri, ki ne omejuje svobode trga.

Dobrodelno delovanje cerkve prek njenih dobrodelnih organizacij ni omejevano.

V praksi ta sistem deluje v ZDA, Avstraliji in delno Angliji (od liberalnega modela odstopa v sistemu zdravstvenega zavarovanja, kjer država zagotavlja minimum zdravstvenih storitev vsem državljanom pod enakimi pogoji).

Konservativno-korporativistični sistem blaginje

V tem sistemu je vloga države za socialno varnost in blaginjo državljanov večja kot v prej opisanem modelu in zaseda drugo mesto v hierarhiji. Država pripravi vse delodajalce in delojemalce, da so vključeni v sisteme obveznih zavarovanj, in tako podpira njihovo sposobnost kupovanja na trgu. Sfera trga je tudi pri tem modelu na prvem mestu v hierarhiji.

Država poskrbi za socialno varnost in blaginjo tistih, ki na trg ne morejo vstopiti. Njim ne pomaga le s socialnimi transferji, ampak storitve zanje naroči pri zasebnih-volonterskih organizacijah, ki zasedajo zadnje mesto v hierarhiji.

Cerkev ima tu v lasti neprofitne organizacije, ki jih večinoma financira država.

Tak sistem blaginje imajo srednje-evropske države, med njimi Nemčija, Avstrija, Belgija, Nizozemska.

Socialno-demokratski sistem blaginje

Tu je država odgovorna za socialno varnost in blaginjo državljanov in zaseda prvo mesto v hierarhiji. Vloga trga je na drugem mestu, vloga civilne družbe in neformalnih socialnih mrež pa na zadnjem. Odgovornost je vidna v dobro razvitem javnem sektorju (javne neprofitne organizacije), univerzalnih programih in socialnih pravicah.

Dobrodelna dejavnost cerkve v tem sistemu ni izrazita.

Tak sistem blaginje imajo v skandinavskih državah.

Katoliški sistem blaginje

Socialno varnost in blaginjo posameznikov v tem sistemu blaginje zagotavljajo neformalne socialne mreže in neprofitno volonterske organizacije, ki jih je ustanovila in jih vodi cerkev. Vloga trga je na drugem mestu v hierarhiji. Le kadar obe sferi odpove, vskoči država, ki je na zadnjem mestu v hierarhiji. Pri tem sistemu gre za subsidiarnost.

Katoliška cerkev ima velik vpliv in moč. Je v stalnem prikritem konfliktu z državo in ima proste roke pri izvajanju dobrodelnosti.

Tak sistem blaginje imajo v Italiji, Španiji in na Portugalskem.

Državno-socialistični model blaginje

V tem sistemu ima država dominantno vlogo. Je lastnik, financer in nadzornik vseh institucij, ki so ponudile storitve ali zagotavljale denarna nadomestila državljanom. Država ni imela dovolj sredstev, da bi lahko zadovoljila vse potrebe državljanov, zato so veliko teže pri zagotavljanju socialne varnosti nosile neformalne socialne mreže (družina, skupnost). Trg, kot ponudnik storitev, formalno ni obstajal.

Vloga cerkve je bila precej omejena.

Tak sistem blaginje imajo oz. so imele socialistične družbe, kjer je komunistična partija, ki je bila na oblasti, nadzirala vse sfere družbenega življenja, tudi Slovenija, Madžarska in Poljska.

2.2 SISTEMI BLAGINJE V SLOVENIJI IN SPREMEMBE V ČASU EKONOMSKE KRIZE

Slovenija se je po letu 2008 soočala z ekonomsko krizo, ki jo je dodatno zaostila takratna politična nestabilnost. Slovenija je bila do leta 1990 del Jugoslavije, ki je imela komunistični režim. V samostojni državi je razvila poseben sistem blaginje, ki ga imenujemo državno-socialistični sistem blaginje. V njem ima dominantno vlogo država. Država je bila lastnik, financer in nadzornik vseh institucij in organizacij, ki so ponujale storitve ali denarna nadomestila prebivalcem. Od osamosvojitve do pojava recesije leta 2008 je bila Slovenija ena izmed uspešnejših post-socialističnih tranzitnih držav z močno ekonomsko rastjo in relativno visokim življenjskim standardom (Filipovič in Rakar 2015, 2). Ko je Slovenija, ki je prej imela dobro razvit socialni sistem, prišla v ekonomsko krizo (ang. *the Great Recession*), je bila vlada primorana narediti določene restrikcije v socialnem sistemu, kar je sprožilo nezadovoljstvo med ljudmi. Nova socialna zakonodaja predstavlja pomembne spremembe pri socialnih in družinskih ugodnostih. Merila so strožja, splošne (ang. *universal*) pravice so ukinjene oz. so postale selektivne (ang. *selective support*), prednost imajo preverjene potrebe (ang. *means testing*). Socialni transferji niso več namenjeni družinam na splošno, ampak so usmerjeni na najbolj prikrajšane skupine. Ukrepi so najbolj prizadeli družine srednjega družbenega sloja in povečali problem revnih zaposlenih (ang. *working poor*) (Eurofound 2015, 60).

V začetku leta 2012 sta v Sloveniji stopila v veljavo dva zakona, Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS) in Zakon o socialnovarstvenih prejemkih (ZSVarPre). Oba sta prinesla pomembne spremembe pri uveljavljanju pravic iz socialnih transferjev. Z novo socialno zakonodajo je prišlo do sprememb pri nekaterih dohodkih, ki se po novem upoštevajo pri dohodku družine. Upošteva se več različnih dohodkov kot pred uvedbo nove socialne zakonodaje, poleg tega pa so uvedli informacijski sistem, ki omogoča vpogled v premoženjsko stanje in dohodke družine, zato je manj možnosti za izkoriščanje sistema. Po novem se dohodek iz premoženja upošteva v dohodek družine. Zaradi tega je 45 % prejemnikov otroškega dodatka umeščenih v višje razrede otroškega dodatka (Inštitut RS za socialno varstvo 2013a, 19). Funkcija otroškega dodatka v družini se je spremenila. Prej je bil

univerzalen, namenjen kritju otrokovih dodatnih potreb, zdaj ima pomembno vlogo prihodka za celo družino in se uporabi za kritje osnovnih potreb (Eurofound 2015, 26).

Leta 2014 so začele veljati spremembe prej omenjenih dveh zakonov, in sicer na področjih, ki pogojujejo dostop do denarne socialne pomoči, izredne denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, otroškega dodatka in državnih štipendij. Ključne spremembe socialne zakonodaje so (IRSSV 2016b, 23):

- lažji dostop do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka,
- le del otroškega dodatka se šteje v dohodek družine,
- dostop do državnih štipendij za mladoletne dijake,
- zvišanje dodatka na otroka v enostarševskih družinah,
- spremembe pri vračanju prejete denarne socialne pomoči po smrti upravičenca,
- sofinanciranje šolske in dijaške prehrane,
- dodatek za delovno aktivnost dobijo tudi prejemniki denarne socialne pomoči, ki opravljajo prostovoljsko delo v nevladnih organizacijah,
- dohodek iz študentskega dela v družinah, ki uveljavljajo pravico do otroškega dodatka, državne štipendije ali znižanega plačila vrtca, je ugodnejši,
- zvišanje zneska premoženja, ki se ne upošteva za pridobitev denarne socialne pomoči,
- upošteva se realnejše stanje vlagatelja kot do sedaj, ko so se upoštevali podatki iz lanskega in predlanskega leta,
- zvišanje zneska premoženjskega stanja, ki se ne upošteva pri uveljavljanju pravic varstvenega dodatka,
- osebe, ki prejemajo varstveni dodatek lahko zaprosijo tudi za izredno denarno pomoč (v nadaljevanju IDSP),
- med premoženje se ne upošteva znesek, ki ga banke v obliki kredita nakažejo vlagatelju, ki je namenjen izključno gradnji ali nakupu.

Pri naštevanju sem izvzela nekaj sprememb, ker te niso pomembne za obravnavo teme pričujoče diplomske naloge. Vse te spremembe so v letu 2014 vodile do večjega števila prejemnikov denarne socialne pomoči. Več je bilo tudi prejemnikov aktivacijskega dodatka in s tem višje denarne socialne pomoči. Po podatkih Inštituta RS za socialno varstvo je leta 2013 povprečno mesečno prejemale denarno socialno pomoč 68.002 oseb, leta 2014 jih je bilo 74.470, leta 2015 pa že 80.641 (IRSSV 2016b, 24). Razloga za tako povišanje sta

omilitev pogojev dostopa do pravic in revščina v povezavi z dolgotrajno brezposelnostjo (prav tam).

2.3 SOCIALNI TRANSFERJI V SLOVENIJI PO LETU 2012

V nalogi večkrat omenim socialne transferje, zato je prav, da jih na kratko predstavim.

V Sloveniji je uveljavljanje socialnih transferjev urejeno z Zakonom o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS) in Zakonom o socialnovarstvenih prejemkih (ZSVarPre). Med socialne transferje prištevamo:

- denarne prejemke,
- subvencije in znižanje plačila,
- družinske prejemke,
- starševsko varstvo.

Denarni prejemki, ki jih država izplačuje, so:

1. Otroški dodatek

Je dopolnilni prejemek za vzgojo, izobraževanje in preživljanje otroka, do katerega je upravičen otrok do 18. leta starosti (Centri za socialno delo 2016b). Višina otroškega dodatka se družini izplačuje na podlagi dohodkovnega razreda, ki je določen v odstotku od povprečne mesečne plače vseh zaposlenih v državi za koledarsko leto pred vložitvijo zahteve (prav tam). Poznamo šest dohodkovnih razredov, v katere so družine razporejene glede na mesečni dohodek na osebo (MDDSZ 2016b). V prvem dohodkovnem razredu dobivajo otroci najvišje zneske. Glavna funkcija otroškega dodatka z vidika družinske politike je ohranjanje oz. omilitev poslabšanja materialnega položaja družin z otroki v primerjavi s posamezniki in gospodinjstvi, ki otrok nimajo (IRSSV 2013b).

2. Denarna socialna pomoč

Je socialnovarstveni prejemek, ki ga dobijo osebe/družine, ki si ne morejo same zagotoviti materialne varnosti in krivde za to ne nosijo same (IRSSV 2016b, 42). Na ta način se upravičencu zagotovijo sredstva za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb (prav tam). Gre za začasno pomoč, saj se lahko prejema največ leto dni.

Posebna oblika DSP je Izredna denarna socialna pomoč, ki se dodeli za kritje izrednih stroškov, vezanih na osnovno eksistenco, in se jih z lastnim dohodkom ne da pokriti (IRSSV 2016b, 49). Dodeli se jo tudi v primeru, ko se posameznik ali družina, iz razlogov, na katere nima vpliva, znajde v situaciji materialne ogroženosti (MDDSZ 2016a).

3. Varstveni dodatek

Je socialnovarstveni prejemek, ki ga dobijo osebe, ki si ne morejo same zagotoviti materialne varnosti in krivde za to ne nosijo same. Za razliko od DSP je vezan na daljše časovno obdobje (stroški za vzdrževanje stanovanja) in ni namenjen kritju minimalnih življenjskih potreb (IRSSV 2016b, 52).

4. Državna štipendija

Je dopolnilni prejemek k stroškom, ki nastanejo zaradi izobraževanja, in je namenjen osebam s slabšim socialnim položajem, da lahko dosežejo višjo izobrazbeno raven (IRSSV 2016b, 65). Lahko se jo kombinira z drugimi štipendijami, razen s Zoisovo.

Z subvencijami in zniževanjem plačil se družinam pomaga pri znižanju plačila vrta, subvencioniranju malice dijakom in učencem srednjih šol, subvencioniranju kosila za učence, oprostitvi plačila socialnovarstvenih storitev, prispevku za plačilo družinskega pomočnika, subvenciji najemnin, pravici do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev in pravici do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje (Centri za socialno delo 2016a).

Med družinske prejemke sodijo dodatek za veliko družino, starševski dodatek, pomoč ob rojstvu otroka, dodatek za nego otroka, starševski dodatek in delno plačilo za izgubljeni dohodek.

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih omogoča staršem uveljavljanje pravic za:

- starševski dopust, kamor sodi porodniški dopust, očetovski dopust, dopust za nego in varstvo otroka ter posvojiteljski dopust;
- starševsko nadomestilo;

- pravico do krajšega delovnega časa za enega roditelja, in sicer do tretjega leta otrokove starosti, če gre za enega otroka, oz. do šestega leta najmlajšega otroka, če gre za dva ali več otrok;
- pravico do plačila prispevkov za socialno varstvo zaradi starševstva.

2.4 NEVLADNE ORGANIZACIJE

Organizacije, ki niso tržne niti državne, v Sloveniji označujemo z raznovrstnimi imeni, kot so nevladne, neprofitne, prostovoljne, neodvisne, civilnodružbene organizacije. Sem sodijo društva, športni in drugi klubi, poklicna in poslovna združenja, organizacije za varstvo človekovih pravic, za varstvo okolja in mnoge druge. Kljub različni paleti imen, ki se zanje uporabljajo, imajo nekaj skupnih točk:

- so zasebne, kar pomeni, da njihov ustanovitelj ni država;
- so neprofitne, kar pomeni, da delujejo v dobrobit družbe;
- so prostovoljne, kar pomeni, da članstvo v njih ni zakonsko pogojeno, in
- so organizacije, kar pomeni, da imajo organizacijsko strukturo (Kolarič in drugi 2002, 6).

V diplomski nalogi bom za poimenovanje tovrstnih organizacij večinoma uporabljala izraz nevladne organizacije.

Kolarič (Kolarič in drugi 2002) za porast števila nevladnih organizacij pred 30 leti navaja dva razloga. Prvi je vse večji dvom v državo pri zagotavljanju socialne varnosti, drugi je dvom v neoliberalni konsenz, ki daje prednost trgu. Ker se nevladne organizacije nahajajo v vmesni coni, izven države in izven trga, imajo pomembno vlogo pri iskanju srednje poti v razvoju družb, saj se ne podrejajo zgolj zakonitostim trga, niti interesom državne oblasti.

Neprofitnost delovanja ne pomeni zanikanja ustvarjanja dobička, ampak pomeni, da maksimizacija dobička ni osnovni namen delovanja organizacije. Smisel obstoja NVO je delovanje v splošno družbeno korist. Slednje najenostavneje opredelimo kot ravnanja, katerih rezultati koristijo vsem. Delovanje v javnem interesu pomeni delovanje v javno dobro in je dostopno vsem pod enakimi pogoji. Pojem neprofitno delovanje se nanaša na javni in na skupni interes. Javnemu interesu služijo tako javne NVO, katerih ustanoviteljica je država, kot tudi zasebne, katerih ustanovitelji so fizične ali pravne osebe. Skupni interes (članov društva) pa uresničujejo le zasebne neprofitne organizacije (Kolarič in drugi 2002; Rakar in drugi 2011; Rakar 2007).

Po mednarodni klasifikaciji nevladnih organizacij – ICNPO (International Classification of Nonprofit Organizations) glede na to, na katerem področju delujejo, ločimo 12 vrst nevladnih organizacij. Področja delovanja so naslednja :

1. kultura in šport,
2. izobraževanje in raziskovanje,
3. zdravstvo,
4. socialno varstvo,
5. zaščita okolja in varstvo živali,
6. razvoj lokalnih skupnosti in stanovanje,
7. pravo, zagovorništvo in politika,
8. nabiranje sredstev/financiranje neprofitnih organizacij in promocija volontarizma,
9. religija,
10. poslovna in poklicna združenja,
11. drugo oz. česar ni možno uvrstiti k nobeni drugi točki (Kolarič in drugi 2002, 29).

Diplomska naloga se bo navezovala na področje socialnega varstva. Socialnovarstvenih storitev ni možno tako tržiti kot izobrazbenih in zdravstvenih, saj tisti, ki te storitve potrebujejo, največkrat nimajo denarja, da bi jih plačali. Zato so običajno zasebne neprofitne organizacije s področja socialnega varstva manj profesionalizirane (prav tam, 173).

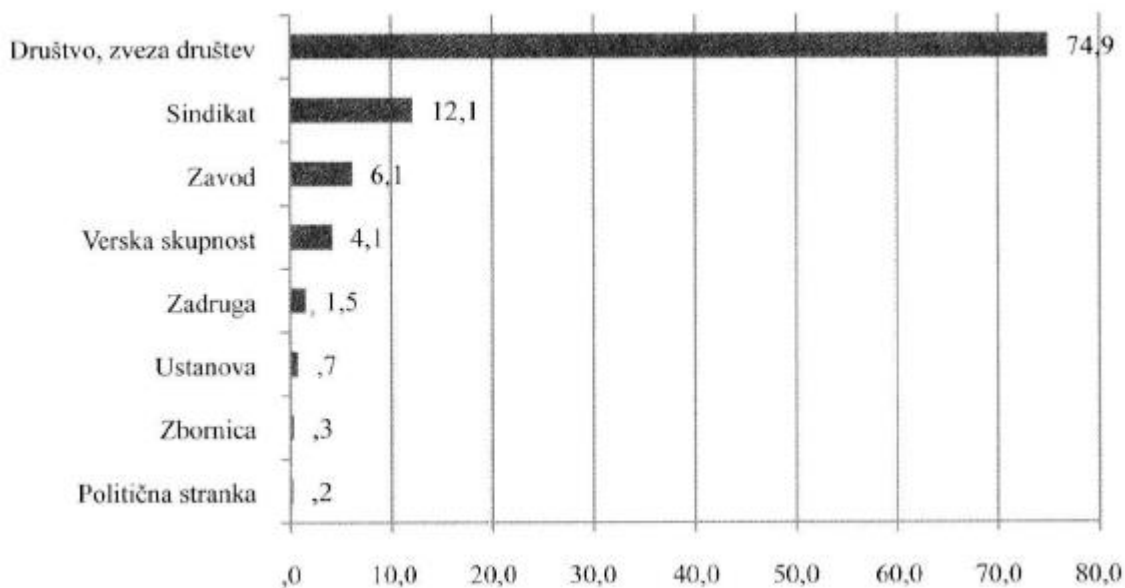
2. 4. 1 NEVLADNE ORGANIZACIJE V SLOVENIJI

Tipi civilno-družbenih organizacij, ki jih v Sloveniji ureja zakon, so:

- društva in zveze društev (Zakon o društvih 2011),
- zasebni zavodi (Zakon o zavodih 1991),
- ustanove/fundacije (Zakon o ustanovah 2005),
- zadruge (Zakon o zadrugah 2009),
- verske organizacije (Zakon o verski svobodi 2007).

Mednje uvrščamo še zbornice, sindikate in politične stranke (IRSSV 2010, 6).

Slika 2.1: Delež posameznih tipov organizacij med vsemi civilnodružbenimi organizacijami (v %)

Vir: Rakar (2011, 18).

Z zgornje slike je razvidno, da v Sloveniji med NVO deluje največ društev in zvez društev, kar 75 %. Na drugem mestu se nahajajo sindikati z 12 %. Sledijo zavodi s 6,1 %, verske skupnosti s 4,1 % in zadruga z 1,5 %. Zadnja tri mesta so, z manj kot 1%, zasedle ustanove (0,7 %), zbornice (0,3 %) in politične stranke (0,2 %).

Kljub temu da društva predstavljajo 2/3 vseh NVO v Sloveniji, se njihov delež v družbi zmanjšuje, saj je v letu 1996 znašal 95 % med vsemi NVO (Rakar in drugi 2011). Društva so organizacije, ki pretežno delujejo v skupnem interesu v skupno dobro svojih članov, lahko pa delujejo tudi v javnem interesu v skupno dobro (prav tam).

Iz podatkov slovenskih NVO (Rakar in drugi 2011, 19) glede na področja delovanja pri nas prevladujejo organizacije s področja športa in rekreacije, kulture in umetnosti, organizacije interesnega združevanja pred organizacijami, ki delujejo na področju socialnega varstva, izobraževanja, zdravstva in raziskovanja. Glede na regijsko razpršenost jih največ deluje v urbanih središčih.

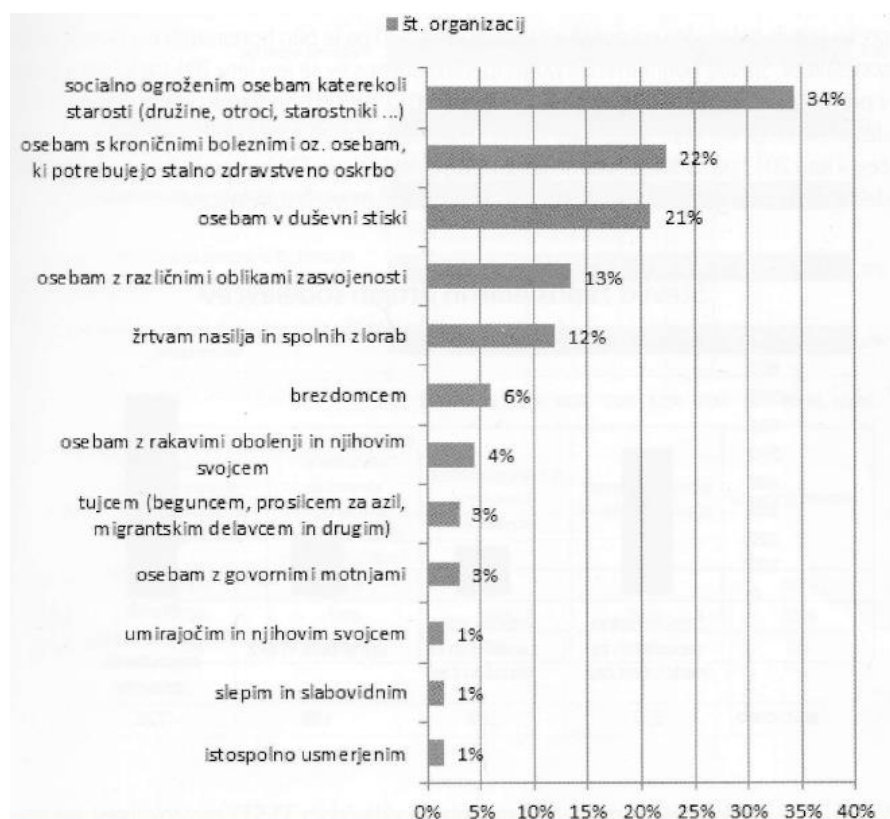
Tiste NVO, ki ne delujejo samo v interesu svojih članov, ampak je njihovo delovanje usmerjeno v splošno korist za celotno družbo, lahko pridobijo status delovanja v javnem interesu. NVO lahko pridobijo tudi status humanitarne organizacije. Zakon o humanitarnih

organizacijah veleva, da je treba vlogo za pridobitev statusa oddati na Ministrstvo za zdravje ali Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, odvisno od tega, na katerem področju organizacija deluje, socialno-varstvenem ali zdravstvenem. Če primerjamo pojma humanitarna in nevladna organizacija, je slednji širši, saj niso vse nevladne organizacije humanitarne, vse humanitarne pa so nevladne.

Nacionalni forum humanitarnih organizacij Slovenije (v nadaljevanju NFHOS) je združenje organizacij, ki imajo humanitarni status v Sloveniji. Ustanovljen je bil leta 2008 z namenom, da spodbudi povezovanje vseh humanitarnih organizacij v državi in tako izboljša možnosti skupnega delovanja za boljši socialni položaj najranljivejših skupin.

Po podatkih NFHOS (Novak 2015, 11) v Sloveniji največ humanitarnih organizacij ponuja pomoč socialno ogroženim osebam, osebam s kroničnimi boleznimi in osebam v duševni stiski. Na sredino tabele so se uvrstile osebe z različnimi oblikami zasvojenosti, žrtve nasilja in spolnih zlorab, brezdomci, osebe z rakavimi obolenji, tujci, osebe z govornimi motnjami. Čisto na dnu lestvice so se znašli umirajoči, slepi in slabovidni ter istospolno usmerjeni. Delež po posameznih skupinah prikazuje spodnja tabela.

Slika 2.1: Delež posameznih skupin prebivalstva, ki jim je namenjena pomoč humanitarnih organizacij v Sloveniji, v obdobju 2012–2014

Vir: Novak (2015, 11).

3 REVŠČINA

3.1 OPREDELITEV REVŠČINE

Revščino lahko opredelimo kot materialno pomanjkanje osnovnih dobrin in zmanjšanih življenjskih priložnosti (Črnak - Meglič 2008).

Haralambos piše, da se revščina nanaša na neko nezaželeno stanje. Meni, da je treba pomagati posameznikom, ki živijo v revščini, da bi se njihova situacija spremenila, zato je revščina družbeni problem (Haralambos in Holborn 2005, 132). Pregled literature, ki proučuje revščino, kaže na njeno širino in večdimenzionalnost. Vsak analitik poda svojo definicijo revščine oz. vsaka teoretska struja zagovarja svojo. Enotne, obče sprejete definicije revščine nisem zasledila. Zagovorniki individualistične teorije, med njimi Spencer, Golding, Middleton, vidijo vzroke za revščino v krivdi posameznika, njegovih osebnostnih lastnostih, kot so lenoba, nemoralnost, nesposobnost razpolaganja z denarjem (Haralambos in Holborn 2005, 154). Takšno obravnavanje revščine je bilo razširjeno v devetnajstem stoletju. Pripadniki konfliktnih teorij menijo, da je za obstoj revščine kriva družba, ki ni sposobna pravično razdeliti virov. Revni niso odgovorni za svojo revščino in zato jih obravnavamo kot "žrtve" (Haralambos in Holborn 2005, 168). Marksisti, med njimi Miliband, Westergaard in Resler, revnih ne obravnavajo ločeno, ampak kot del delavskega razreda. Obstoj revščine je po njihovem mnenju v interesu lastnikov, saj jim to maksimizira dobiček (prav tam, 173). Townsend meni, da o revščini govorimo takrat, ko posamezniki nimajo zagotovljenega določenega načina prehranjevalnih navad, aktivnosti in pogojev, kot jih ima družba, v kateri živijo (Townsend 1993, 36).

Definicija Evropskega sveta, ki je bila sprejeta leta 1984, za revne smatra osebe, družine in skupine, ki imajo tako nizka sredstva (materialna, kulturna in socialna), da so izvzeti iz minimalno sprejemljivega življenja v državi, kjer prebivajo (The Construction and Use of Level of Living Indicators v MDDSZ 2000, 8). Iz tega lahko izpeljemo, da:

1. se revščina ne pojavlja samo med posamezniki in družinami, ampak zajema tudi določene dele prebivalstva,
2. ne gre samo za pomanjkanje dohodka, ampak zajema pomanjkanje v širšem smislu (kulturni in socialni primanjkljaj),
3. revščina predstavlja izključitev iz minimalno sprejemljivega načina življenja v določeni družbi (MDDSZ 2000, 8).

Na podlagi slednjega lahko rečemo, da gre pri tej definiciji za relativen pristop, saj posameznik ali skupina z enakim življenjskim standardom v eni državi velja za revno, v drugi ne.

3.2 MERJENJE REVŠČINE

Za merjenje revščine se uporablja več metodoloških pristopov. V grobem ločimo tri pristope: pristop absolutne, relativne in subjektivne revščine (Novak 1994).

Absolutna revščina

O absolutni revščini govorimo, kadar gre za pomanjkanje osnovnih dobrin in storitev, ki so nujne za zadovoljitev posameznikovih potreb. Zagovorniki absolutnih meritev omejujejo revščino na materialno deprivacijo, saj je osnovana na oceni minimalnih zahtev sredstev za preživetje (Haralambos in Holborn 2005, 133). Absolutna meja revščine je fiksna in ne varira glede na spremembe v dohodkovni ravni prebivalstva. Določa jo tako imenovana življenjska košarica (Haralambos in Holborn 2005, 134), kar pomeni, da se izračuna cena nakupov, ki so potrebni za to, da posameznik ubeži revščini. Tiste, ki so glede na svoj dohodek pod mejo, se smatra za revne.

Drewnowski in Scott (Haralambos in Holborn 2005, 133) opredelita fizične potrebe s:

1. prehrano (merjenje s količino zaužitih kalorij in proteinov),
2. bivališčem (merjenje s kakovostjo stanovanja in stopnjo prenaseljenosti),
3. zdravjem (merjenje s stopnjo otroške smrtnosti in kakovostjo zdravstvene oskrbe).

Med zagovornike tega pristopa sodita tudi Angleža Rowentree (leta 1899 v Angliji opravil prvo raziskavo o revščini) in Bowley, ki za revne smatrata tiste družine, katerih "dohodki ne zadostujejo za zadovoljevanje minimalnih potreb za fizični obstoj" (Townsend 1993, 30).

V Združenih državah Amerike je Molly Orchansky prišla do ugotovitve, da gospodinjstva tretjino dohodka porabijo za hrano, zato je mejo revščine določila s trikratnim produktom stroškov predvidenih za hrano. Pri zastavljanju meje revščine je upoštevala velikost družine, število otrok, spol in starost primarnega v družini ter kmečko ali nekmečko poreklo. Določanje dohodka, ki je potreben za kritje prehranskih in drugih življenjskih stroškov, se imenuje po njej, "Orchansky indeks" (Novak 1994, 25).

Relativna revščina

Relativna revščina je opredeljena kot stanje relativnega pomanjkanja, ki je odvisno od stopnje ravni blaginje v določeni družbi. Zagovorniki (Atkinson in Townsend) tega koncepta menijo, "da se mora definicija nanašati na standarde določene družbe v določenem času"

(Haralambos in Holborn 2005, 132). Menijo, da revščina ni samo pomanjkanje materialnih dobrin, ampak o njej govorimo tudi takrat, kadar so posamezniki izključeni iz načina življenja družbe, v kateri bivajo (prav tam, 137). Posameznik ima dohodek, s katerim lahko pokrije vse osnovne potrebe, vendar je lahko v relativnem merilu še vseeno reven, ker si ne more privoščiti dobrin, ki sicer niso nujne, so pa v skupnosti, kjer prebiva, povsem običajne. Relativna revščina pove, koliko je posameznik reven glede na druge posameznike iz te družbe.

Townsend, ki je v Angliji opravil številne raziskave o revščini, zagovarja, da se revščine ne da meriti z absolutnimi, temveč relativnimi kriteriji. Zanj revščina ni samo pomanjkanje finančnih sredstev, temveč je pomembna tudi (ne)možnost vključitve v družbo (Townsend 1993, 36). Meni, da revni ne pripadajo nujno samo enemu razredu, ampak se selijo iz enega razreda v drugega, saj revščina v razvitih družbah običajno ni stalno in nespremenljivo stanje. Pri tem uporablja izraz revni "popotniki" (Novak 1994, 29). Tako je delež tistih, ki so bili v življenju kdaj revni, večji od deleža revnih v posameznem časovnem obdobju. Townsend opredeli revščino na tri načine: z državnim standardom, z relativnimi dohodkovnimi standardi revščine in relativno deprivacijo (Haralambos in Holborn 2005, 137–138).

Subjektivna revščina

Revščina je lahko objektivno izmerjena z enim izmed zgoraj opisanih načinov ali subjektivno dojeta. Slednji način merjenja revščine v ospredje postavlja posameznikovo subjektivno presojo lastnega življenjskega standarda (Novak 1994, 28). Najlažje pridemo do podatkov o tem, ali se oseba smatra za revno ali ne, tako, da osebo to vprašamo (Novak 1994, 48).

Samoocena lastnega materialnega položaja omogoča dodaten vpogled v blaginjo posameznikov, saj lahko iz podatkov, ki smo jih pridobili z anketami, sklepamo, kako ljudje dojemajo stanje revščine. Z uporabo koncepta subjektivne revščine pridemo do tiste skupine ljudi, ki se sami opredelijo za revne. Ni nujno, da bi jih po objektivnih merilih tudi uvrstili v skupino revnih. Odgovore ljudi je treba vrednotiti z neko stopnjo distance, kajti mnenje o lastnem materialnem položaju je odvisno od osebnih želja, in kadar je razlika med dejanskim in želenim prevelika, to lahko privede do pretirano negativne samoocene. Hkrati je treba vedeti, da se ljudje težko sami opredelijo za revne, saj je to povezano z občutki lastnega neuspeha. Stopnja revščine, ki je pridobljena na tak način, je praviloma nižja od tiste, ki se ugotavlja z objektivnimi kriteriji.

3.3 REVŠČINA OTROK

Kot revne otroke se največkrat razume tiste otroke, ki živijo v družinah s prenizkimi dohodki. Kot take jih bomo obravnavali tudi v tej nalogi.

V EU je prag tveganja revščine določen v višini 60 % mediane razpoložljivega dohodka gospodinjstva (Stropnik in Kump 2008). To je uradno sprejeta relativna mera revščine otrok. (Narat 2015, 26). Drugi kriterij merjenja revščine otrok je upravičenost do socialnih transferjev, kot so denarna pomoč, državna štipendija, brezplačna šolska malica (prav tam). Ker dohodek odloča o tem, kdo izmed otrok je reven in kdo ne, je prav, da poudarimo, da otroci k družinskemu proračunu ne prispevajo s svojim dohodkom, saj ga nimajo (Narat 2015, 27). Izjema so državne štipendije in pokojnine po umrlem staršu.

Narat v svoji doktorski disertaciji, kot alternativo dohodku za merjenje revščine otrok, opisuje koncept deprivacije, ki izvira iz Townsendove definicije relativne deprivacije (Narat 2015, 28–31). Deprivacijo lahko razumemo kot pomanjkanje materialnih dobrin in storitev, brez katerih otrokov razvoj ni optimalen. Tretji vidik pri opredeljevanju revščine otrok je kombinacija dohodka in deprivacije. Unicef, kot ena izmed nevladnih organizacij za pomoč otrokom, za proučevanje revščine uporablja slednji pristop (Narat 2015, 31). Dohodkovne mere (relativna stopnja tveganja revščine) kombinira z indeksom deprivacije otrok, ki kaže na to, koliko otrok (v %) nima ene ali dveh dobrin iz njihovega seznama, na katerem je sicer 14 dobrin/storitev, ki jih otroci potrebujejo za normalno delovanje. Seznam zajema naslednje dobrine (Narat 2015, 31):

1. trije obroki hrane dnevno,
2. vsaj en mesni oz. ekvivalenten vegetarijanski obrok,
3. dnevno uživanje sadja in zelenjave,
4. knjige, primerne otrokovi starosti,
5. rekviziti za zunanje dejavnosti (kolo, rolerji),
6. sodelovanje v izvenšolskih dejavnostih (igranje instrumenta, lokostrelstvo, gimnastika),
7. igre za notranjo uporabo (kocke, družabne igre, lutke),
8. denar za šolske izlete in prireditve,
9. miren prostor, primeren za pisanje šolskih nalog,
10. internetna povezava,
11. nekaj novih oblačil,
12. dva para čevljev,

- 13. možnost, da otrok povabi prijatelje v svoj dom,
- 14. možnost, da otrok praznuje rojstni dan in druge praznike.

Največkrat uporabljen kazalnik življenjske ravni je relativna stopnja tveganja revščine. “Gre za kazalnik, ki izhaja iz distribucije razpoložljivih dohodkov v gospodinjstvih in kot dogovorjeno mejo za relativen prag tveganja revščine postavlja 60 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega neto dohodka vseh gospodinjstev” (IRSSV 2016b, 30). Prag tveganja revščine je določen relativno in je odvisen od višine in razpršenosti dohodka v vsaki državi posebej. Brezposelnost in gospodarska situacija vplivata na dohodke v gospodinjstvih in s tem tudi na stopnjo tveganja revščine.

V naslednji razpredelnici si bomo pogledali podatke o stopnji tveganja revščine otrok v Sloveniji po letih. Primerjalno sem dodala stopnjo tveganja revščine celotne populacije v Sloveniji in EU.

Tabela 3.1: Stopnja tveganja revščine otrok v Sloveniji in stopnja tveganja revščine celotne populacije v Sloveniji in EU, 2005–2014.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenija – otroci	12,1	11,5	11,3	11,6	11,2	12,6	14,7	13,5	14,7	14,8
Slovenija	12,2	11,6	11,5	12,3	11,3	12,7	13,6	13,5	14,5	14,5
EU	16,4	16,5	16,5	16,6	16,4	16,5	17	16,9	16,7	17,2

Vir: SURS (2016), EUROSTAT (2016).

Stopnja tveganja revščine otrok, če vzamemo obe skrajni vrednosti, najnižjo in najvišjo, se v Sloveniji od leta 2005 do 2014 giblje med 11,3 % in 14,8 %. Leta 2005 je bila stopnja tveganja revščine otrok 12,1 %. Leta 2006 se je znižala na 11,5 %, naslednje leto se je znižala še za 0,2 % in leta 2008 narastla na 11,6 %. Vidimo, da je v letih pred gospodarsko krizo (2005–2008) stopnja nekoliko nižja, saj se giblje od 11,3 % do 12,1 %. V letih, ko je svetovna kriza dosegla tudi Slovenijo (2009–2014), se je stopnja tveganja revščine občutno povečala in se giblje med 12,6 % in 14,8 %. Izjema je leto 2009, ko je bila še relativno nizka, saj je dosegla stopnjo 11,2 %. Leta 2010 se je že povečala na 12,6 %. V letu 2011 se je stopnja zvišala na 14,7 %, kar je za 2,1 % več kot leto prej. Leta 2012 je stopnja padla na 13,5 % in se v letu 2013 spet zvišala na 14,7 %, v naslednjem letu pa še za 0,1 odstotkovne

točke in dosegla stopnjo 14,8 %. Če primerjamo skrajni leti glede na stopnjo tveganja revščine, torej leto 2007, ko je bila stopnja tveganja revščine najnižja, in leto 2014, ko je bila najvišja, je razlika 3,5 odstotkovne točke, kar kaže, da se je stopnja tveganja revščine otrok v zadnjih nekaj letih občutno povečala.

Če v tabeli primerjamo stopnjo tveganja revščine otrok in stopnjo tveganja celotne populacije po letih, vidimo, da je bila do leta 2011 stopnja tveganja revščine otrok vsako leto malenkost nižja od stopnje celotne populacije. Leta 2011 stopnja tveganja revščine otrok prvič preseže stopnjo tveganja revščine celotne populacije, v naslednjem letu sta stopnji izenačeni, leta 2013 in 2014 pa je ponovno zaznati presežek stopnje tveganja revščine otrok glede na celotno populacijo.

V tabelo sem dodala podatke o stopnji revščine v EU zgolj zato, da dobimo občutek, kje se primerjalno nahaja Slovenija glede na EU. Iz preglednice je razvidno, da je v Sloveniji stopnja tveganja revščine ves čas pod povprečjem EU.

V Sloveniji je bilo večje povišanje stopnje tveganja revščine celotne populacije leta 2013, ko je ta znašala 14,5 %. Vzroke lahko pripišemo visoki brezposelnosti, zniževanju plač in drugim varčevalnim ukrepom države ter predvsem spremembam, ki jih je prinesla nova socialna zakonodaja, ki je začela veljati leta 2012 (IRSSV 2016b, 32–33). Leta 2014 je stopnja tveganja revščine ostala na istem nivoju kot leto prej, kar pomeni, da se je dohodkovna raven populacije umirila. V EU se je stopnja glede na leto 2013, ko je znašala 16,7 %, v letu 2014 povišala na 17,2 %.

Po podatkih iz poročila Socialni položaj v Sloveniji (IRSSV 2016b, 33) imajo najvišjo stopnjo tveganja revščine v Sloveniji gospodinjstva, ki so brez delovno aktivnih članov z vzdrževanimi otroki. Kljub temu da se stopnja relativne revščine v letu 2014 ni povišala v primerjavi s predhodnim letom, se je občutno povečala stopnja dolgotrajne revščine (prav tam). To je delež oseb, ki so bile pod pragom tveganja revščine v tekočem letu in v vsaj dveh od treh predhodnih let. Dolgotrajna revščina je zaskrbljujoča za družine z otroki in za otroke same, saj vodi v socialno izključenost. Ta skupina ljudi ne dostopa do dobrin in storitev, ki so običajna za družbo, v kateri živijo. Ne morejo si privoščiti počitnic, druženja z vrstniki, ne udeležujejo se kulturnih in družabnih dogodkov, nimajo dostopa do informacijsko-komunikacijske tehnologije in podobno (SURs 2012). Trajna oblika revščine ima negativne učinke na telesno in duševno zdravje otrok (Družina enaA 2012). Otrokom se to lahko pozna v obliki slabše samopodobe, vedenjskih težav, slabšega zdravstvenega stanja. Prikrajšani so za druženje z vrstniki in možnost pridobivanja učnih izkušenj zunaj doma. Zaradi neprimerne

in nezadostne prehrane so lahko bolj bolni, zaostajajo v rasti, so bolj ravnodušni in nezainteresirani za življenje izven družine (prav tam). Nič manj pomembno od pomanjkljive ali neprimerne hrane ni pomanjkanje kulturnih, športnih in drugih dejavnosti, ki dajo posamezniku širino. To, da so socialno izključeni in brez priložnosti, otrokom pusti tudi psihične posledice. Neredko se soočajo s stresom, depresijo in tesnobo. Starši, ki niso dolgotrajno revni, ampak so se v trenutno slabi situaciji znašli, na primer zaradi kratkotrajne izgube službe, imajo vrednote in spretnosti, da otroku pomagajo in ga obvarujejo pred negativnimi posledicami revščine. Družine, v katerih so že starši živeli v revščini, običajno tega znanja in spretnosti nimajo. Velikokrat se niti ne zavedajo posledic, ki jih lahko dolgotrajna revščina pusti njihovemu otroku (Družina enaA 2012). Otroci, ki niso socialno osamljeni, ampak starši spodbujajo njihovo socialno vključenost, imajo več možnosti, da razvijejo pozitivno samopodobo. Vzpodbudne so ugotovitve, ki jih IRSSV poda v poročilu (IRSSV 2016a). Ugotavlja, da so otroci manj obremenjeni z dohodkom družine kot starši, saj se najrevnejši otroci (prvi razred otroškega dodatka) bistveno ne razlikujejo od drugih otrok. V ugotovitvah pišejo, da se starši trudijo otroke obvarovati pred negativnimi vplivi revščine. Starši se pogosto odrečejo svojim lastnim potrebam v korist otrok (na primer odrekajo se sadju in zelenjavi, nakupu oblačil zase in podobno), hkrati pa se spopadajo z občutki žalosti, ker svojim otrokom ne morejo ponuditi več (Narat 2015, 172). Izsledki raziskave o revščini otrok (IRSSV 2016a, 183) kažejo, da večina slovenskih otrok (65,2 %) nikoli ne občuti lakote. Manj vzpodbudna podatka sta, da jih 4,5 % vedno ali pogosto občuti lakoto, 7,6% pa občasno. Črnak - Meglič opozarja, da je prehrana pri otrocih iz revnih družin količinsko ustrezna, ni pa najbolj zdrava, saj v prehrabnih paketih, ki jih revne družine dobijo od nevladnih organizacij, prevladujejo ogljikovi hidrati (Črnak - Meglič 2008).

Da se izognejo izključevanju, ki je posledica življenja v revščini, otroci razvijejo različne strategije. Štiri izmed njih so (Lister v Narat 2015, 45):

- *Shajanje z revščino*: gre za vsakodnevno prakso otrok, da lažje shajajo. Pomagajo si z lastnim denarjem, ki so ga privarčevali bodisi od žepnine bodisi s priložnostnim delom. Staršev ne obremenjujejo z lastnimi problemi, ki se nanašajo na slabo finančno situacijo.
- *“Maščevanje”*: gre za politični odziv na revščino, ki je odraz nemoči, na primer vandalizem, pisanje grafitov in podobno.
- *Izhod iz položaja*: gre za delovanje, ki je lahko s pravnega vidika tudi sankcionirano, na primer če si otrok najde zaposlitev, pa ne dosega spodnje starostne meje, ki jo

določa zakon. Otroci si prizadevajo za lasten zaslužek, zato da se čimprej rešijo iz revščine.

- *Somoorganiziranje*: gre za politični odziv na revščino, pri čemer so otroci aktivirani v organizacije na ravni skupnosti.

Pri revščini otrok je treba biti pozoren na tri segmente, ki ločijo otroke od odraslih (Schweiger in Graf v Narat 2015, 50–51):

- nezrelost otrok (z višanjem starosti otrok se veča tudi njihova avtonomnost),
- ranljivost otrok (fizična, duševna in socialna),
- odvisnost otrok od staršev (otroci nimajo moči odločanja o svojem življenju in so odvisni od staršev).

Najpogostejše determinante tveganja za revščino otrok so brezposelnost staršev, izobrazba staršev (nižja ko je, večja je verjetnost, da bo otrok bival v revščini), migrantski status, število otrok v družini (več ko jih je, večja je verjetnost, da bo otrok živel v revščini) in tip družine (enostarševske so ranljivejše) (Sgritta v Narat, Bradbury in drugi v Narat 2015, 35).

Črnak - Meglič ugotavlja, da revne družine z otroki svojo stisko rešujejo z otroškimi dodatki, saj ti predstavljajo skoraj polovico mesečnih prihodkov (Črnak - Meglič 2008). Razlikuje štiri skupine revnih družin z otroki (prav tam):

1. Navidezno revni – gre za družine, ki dobro poznajo pravno podlago pravic do socialne pomoči in jih tudi v celoti izkoriščajo. Svoj pravi socialni položaj prikrijejo oz. pri uveljavljanju socialnih transferjev prikazujejo nerealno stanje (lažno uveljavljajo status enostarševske družine in podobno).
2. Resnično revni – gre za družine, ki so socialno izključene. Polovica med njimi ima resne zdravstvene težave vsaj enega izmed roditeljev. Delež takih družin je največji.
3. Nevidni revni – gre za družine, ki ne poznajo svojih pravic, jih ne znajo uveljavljati ali sami sebe ne smatrajo za revne.
4. Revni zaposleni – gre za zaposlene, ki s svojimi dohodki presegajo cenzuse za dodelitev denarne pomoči, a je njihov socialni položaj ogrožen.

4 PREDSTAVITEV IZBRANE NEVLADNE ORGANIZACIJE ZA POMOČ SOCIALNO OGROŽENIM OTROKOM

4.1 ZGODOVINA ZPMS

Zveza prijateljev mladine Slovenije je bila ustanovljena v času Socialistične federativne republike Jugoslavije, natančneje leta 1953. Po drugi svetovni vojni je bila Pionirska organizacija edina, ki je skrbela za izvenšolske aktivnosti otrok. Leta 1951 je v Beogradu potekala konferenca o izvenšolski vzgojni problematiki, kjer so prišli do zaključka, da je Pionirska organizacija edina organizacija za prostočasne dejavnosti šoloobvezne mladine in to je potrebno spremeniti. Leto dni kasneje so se po Mednarodnem kongresu o zaščiti otrok, ki je potekal v Zagrebu, v vseh republikah tedanje države SFRJ začela ustanavljati prva Društva prijateljev mladine (v nadaljevanju DPM). Na ustanovnem občnem zboru, ki je potekal 1. marca 1953 v Ljubljani, je bilo prisotnih 248 predstavnikov DPM in 320 predstavnikov starešinskih pionirskih svetov (Struc 2013, 12–13). V razpravi je Ada Krivic, ki je bila izvoljena za predsednico, med drugim dejala:

Poleg neposrednega dela z otroki je naloga društev nuditi pomoč in sodelovanje vsem, ki neposredno delajo z mladino, staršem, šolam, prosvetnim in socialno-zdravstvenim zavodom, ki jim je vzgoja zaupana, in vsem organizacijam in društvom s podmladkom. Priprava in usmerjanje različnih prireditev, praznovanj, namenjenih razvedrilo otrok: novoletna jelka, zimske igre, pust, pozdrav pomladi, teden matere in otroka, 25. maj, 29. november, letne oblike (taborjenja, izleti), pohodi, dnevna letovanja, razstave, tekmovanja, festivali, ustvarjanje materialne baze za izvenšolsko razvedrilo (igrišča, telovadnice, delavnice, sobe, čitalnice, lutkovni odri...). Ena najvažnejših nalog društva pa je vzgoja staršev ... (Struc 2013, 14).

V poročilu je Krivic poudarila sposobnost društev pri prepoznavanju aktualnih problemov in pri sodelovanju njihovega reševanja. Velik poudarek so dali vzgoji za starševstvo, v okviru katere so delovale vzgojno-zdravstvene posvetovalnice in **šole za starše** (Struc 2013, 13–19).

Leta 1955 je v Sloveniji delovalo 250 društev. Svoje predstavnike so imeli v upravnih organih zdravstvenih, vzgojno-izobraževalnih in socialnih ustanov. V začetnem obdobju je bil poudarek na ustanavljanju novih društev, ki so se ukvarjala s problematiko družine, varstva in zaščite otrok, nato je dejavnost organizacije postajala vse bolj načrtna z vse večjim poudarkom na **vzgoji in varstvu otrok**. ZPMS je ustanavljala svete za varstvo družine, ki so sodelovali v razpravah pri nastajanju zakonodaje (Zakon o osnovni šoli, Zakon o stanovanjskih skupnostih, kazenski zakonik) in razvoju otroškega varstva in vzgoje. Veliko so se ukvarjala z **izobraževanjem staršev**.

Iz spodnje tabele je razvidno, da so se društva (leta 1962 jih je bilo že 339), največ ukvarjala s proslavami, ureditvijo igrišč in organizacijo letovanj in izletov.

Slika 4.1: Delež dejavnosti zvez glede na okraje in republiško zvezo v letu 1962 (v %)

Vsebina dela odborov DPM — struktura									
TAB. VI.									
Okraj Problemi	LRS	Celje	Gorica	Koper	Kranj	Ljubljana	Maribor	Murska Sobota	Novo mesto
Program dela	12.2	10.6	4.0	9.0	14.3	10.6	15.8	11.0	14.9
Organizacija prostega časa otrok	8.2	7.6	5.0	9.5	9.9	9.5	7.8	6.2	6.7
Ureditev igrišč	11.9	12.3	7.9	11.1	14.5	12.7	10.5	9.3	12.6
Organizacija letovanja	10.1	6.0	15.9	10.1	11.0	12.4	8.6	6.1	10.2
Otroške ustanove	8.3	11.9	13.0	10.4	11.5	8.8	6.2	6.2	6.5
Izobraževanje staršev	7.8	6.1	6.4	9.3	3.7	7.6	9.6	8.9	8.1
Socialna zaščita otrok	8.8	9.6	7.1	10.1	9.3	8.3	9.3	9.2	8.0
Zdravstvena zaščita otrok	5.9	9.1	6.1	4.2	4.8	5.5	4.9	8.4	6.0
Rejenčki	1.8	1.3	—	2.0	0.5	1.1	2.6	5.0	0.9
Invalidna mladina	1.2	2.9	0.5	1.0	0.8	1.0	0.5	1.6	1.7
Proslave	15.4	16.8	24.3	16.3	13.2	14.0	15.3	17.7	15.9
Drugo	8.4	5.8	9.8	7.0	6.5	8.5	8.9	10.4	8.5
SKUPAJ	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Vir: Struc (2013, 26).

Leta 1961 je ZPMS opozorila na problem **otrok s posebnimi potrebami** in na pomanjkanje posebnih oddelkov zanje. Takih otrok naj bi bilo takrat v Sloveniji okoli 20.000.

10 let kasneje je bila pobudnica razprav o vsebini dela vzgojno-varstvenih ustanov in gradbenih rešitvah. K sodelovanju so povabili zdravstvene delavce, pedagoge, psihologe, projektante in druge strokovnjake, ki so pripomogli k oblikovanju **normativov** za gradnjo, notranjo opremo in vsebino dejavnosti. To je bil čas, ko so se vrtci po državi množično gradili.

V obdobju samoupravljanja je imela ZPMS, poleg nalog s področja predšolske vzgoje, dela s starši in prostočasnimi dejavnostmi, za prioriteto projekt **dobra igrača**. S tem se je organizacija ukvarjala že od začetka, vendar se je v tistem obdobju povečala ponudba igrač na trgu, tudi takih dvomljive kvalitete, zato so starši in druge ustanove rabili pomoč pri izbiri dobrih igrač.

Leta 1980 je v Sloveniji delovalo že 600 DPM-jev z 80.000 člani. V ospredju so bile **otrokove pravice**, vse večjo vlogo je imelo **prostovoljno delo** v vzgojno-izobraževalnih ustanovah.

Konec 90. let, natančneje januarja 1989, je bila v okviru ZPMS ustanovljena Komisija za otrokove pravice. Konec istega leta je Generalna skupščina OZN sprejela Konvencijo o otrokovih pravicah. To je obdobje, ko so nastajale nove stranke in se ukinjale samoupravne interesne skupnosti, zato je ZPMS zavzela stališče, da bo delovala izven kakršnegakoli političnega organiziranja, vplivala pa bo na institucije, ki sprejemajo odločitve, povezane z otrokom. Leta 1990 je z delovanjem začel **TOM telefon**. Takrat je zasedal tudi prvi **otroški parlament** (Struc 2013, 20–46).

Leta 1991, ob prehodu v samostojno domovino, je bilo treba na novo zapisati programske usmeritve. ZPMS se je opredelila za nestrankarsko, nevladno in prostovoljno združenje vseh, ki se zavzemajo za kvalitetno življenje otrok in družine (Struc 2013, 47–50).

V obdobju med 1995 in 2001 je ZPMS poskušala posodobiti svoje delovanje. Večji pomen so dobile **humanitarne dejavnosti**. Velik uspeh je dosegla akcija **Pomežik soncu**, katere namen je zbiranje sredstev za pomoč otrokom, ki se zaradi slabih socialnih razmer niso mogli udeležiti letovanj na morju. Sredstva za ta namen so se zbirala s pismom, v katerem je bila opisana akcija. Priložena je bila položnica, ki so jo razposlali v vsa gospodinjstva (Struc 2013, 50–52).

ZPMS se je v letih 2001 in 2005 soočala z velikimi finančnimi težavami, česar v programih niti ni bilo čutiti. **Bralna značka**, ki je do takrat delovala znotraj ZPMS, se je preoblikovala v

samostojno društvo, vendar je postala član ZPMS, tako da sožitje teče dalje. Leta 2006 sta zaživelata projekta **Evropa v šoli** in Medgeneracijski tabori (Struc 2013, 52–58).

Leta 2010 je skupaj s sorodno hrvaško organizacijo Savez društava Naša djeca Hrvatske pristopila k projektu čezmejnega sodelovanja Otroci in mladi ne priznajo meja/Djeca i mladi ne priznajo granice, katerega cilj je integracija otrok in mladine v obmejnem območju Slovenije in Hrvaške (Struc 2013, 58–59).

Med nevladnimi organizacijami ima ZPMS v slovenski družbi velik ugled. V Unicef-ovi raziskavi javnega mnenja iz leta 2009, katere naročnik je bil Unicef Ženeva, je ZPMS zasedla prvo mesto med organizacijami, ki so najbolj zaupanja vredne (Struc 2013, 59).

ZPM Ljubljana Moste-Polje (v nadaljevanju ZPM) je ena izmed zvez, ki so vključene v mrežo ZPMS in ima status humanitarne organizacije. Izvaja največ humanitarnih programov, ki potekajo znotraj celotne mreže ZPMS. So izvajalci humanitarnih projektov, kot sta Botrstvo, ki je tudi predmet naše analize, in Volja vedno najde pot. Socialno najšibkejšim enkrat tedensko razdeljujejo prehrabne pakete, ki vsebujejo mleko, žitarice (polenta, kaša, ješprenj), konzervirano zelenjavo, konzervirane ribe, pašteto, med, marmelado, čokolino, testenine, riž, olje, sladkor, moko, paradižnikovo mezgo, prepečenec, kruh, sladkarije. Poleg prehrabnih paketov delijo tudi oblačila, obutev, higienske potrebščine, kot so zobna pasta, zobna ščetka, kreme, otroške plenice, damski ščitniki perila, šampon in podobno. Socialno ogrožene otroke vključujejo v svoje programe, ki so namenjeni prostočasnim aktivnostim, kot so letovanja na morju, zimovanje, izleti, obisk lutkovnih predstav, kino predstav, ustvarjalne delavnice in podobno.

4.2 OPREDELITEV ZPMS

“ZPMS je nevladna, samostojna, prostovoljska in neprofitna organizacija – združenje, ki dela v javno dobro. ZPMS je tudi humanitarna organizacija, ki deluje kot splošna dobrodelna organizacija pretežno na področju socialnega varstva.” (ZPMS 2014). V prvem členu statuta je zapisano, da deluje v dobro otrok, mladostnikov in družin. Njihov temeljni cilj je dvig kakovosti življenja otrok, mladostnikov in družin, zastopanje in uveljavljanje njihovih interesov in potreb ter zaščita njihovih pravic. Sestavlja jo 108 društev in zvez prijateljev mladine iz celotne Slovenije. Njeni organi so skupščina, upravni odbor, nadzorni odbor, častno razsodišče, predsednik in dva podpredsednika. Najvišji organ je skupščina, ki jo

sestavlja po en pooblaščen predstavnik člana ZPMS in jo predsednik sklicuje najmanj enkrat letno (ZPMS 2014).

4.3 KRATKA PREDSTAVITEV PROGRAMOV

ZPMS uresničuje svoje cilje z realizacijo svojih programov za otroke, mlade in družine po vsej Sloveniji. Nekateri so prepoznavni samo v lokalnem okolju (Ex tempore na primer v Beli krajini), drugi so razpršeni in prepoznavni po celotni državi (Bralna značka, Teden otroka, Zeleni nahrbtnik, Veseli december, Botrstvo, Pikin festival ...). V nadaljevanju bom nekatere izmed njih na kratko opisala.

Otroški parlament

Je program za vzgojo otrok za demokracijo in aktivno državljanstvo. Gre za participacijo otrok v družbenem dogajanju. Parlament, kot obliko demokratičnega dialoga, se najprej izvede v šoli, nato na občinski in regionalni ravni in zaključi z nacionalnim otroškim parlamentom v Državnem zboru RS. Otroci si vsako leto sami izberejo temo, o kateri bodo razpravljali prihodnje leto (ZPMS 2015).

Mladi raziskovalci zgodovine

Učenci raziskujejo lokalno preteklost in spoznavajo kulturno dediščino. Pisne elaborate pošljejo na ZPMS, kjer jih komisija oceni in na državnem srečanju tudi podeli priznanja (ZPMS 2015).

Središče ZIPOM

Središče za zagovorništvo in informiranje o pravicah otrok in mladostnikov je mreža nevladnih organizacij, ki delujejo na področju otrokovih pravic. Program je namenjen podpori in krepitvi nevladnih organizacij z omogočanjem mentorskih ur, usposabljanj, informiranja in vključevanja v skupne akcije preprečevanja kršitev otrokovih pravic (ZPMS 2015).

Socialno humanitarni programi

So namenjeni zmanjševanju socialne izključenosti otrok, mladih in družin. Ti programi so:

- pomoč družinam (donacije podjetij, zbiranje sredstev v oddaji Tednik, v prilogi Ona ...),

- Pomežik soncu (zbiranje sredstev za brezplačne počitnice na morju za socialno šibke otroke, ki poteka že osemnajst let),
- “Poštar Pavli polni šolske torbe” (zbiranje šolskih potrebščin za socialno šibke otroke in zbiranje denarnih sredstev za njihov nakup),
- Nivea – podari nam modro srce (zbrana sredstva so namenjena štipendijam otrok in mladostnikov iz socialno šibkega okolja),
- Siti besed (sredstva so namenjena plačevanju šolskih kosil socialno šibkim otrokom),
- zimovanje za socialno ogrožene družine.

V letu 2015 je bilo razdeljenih 303.433,37 evra pomoči družinam, zbranih 17.516 šolskih potrebščin in 5.000 evrov za nakup učbenikov, 31 otrok je postalo Nivea štipendistov, 462 učencem je omogočeno brezplačno šolsko kosilo, 2.800 evrov pa je šlo za zdravstvene terapije (ZPMS 2015, 26).

Omenjeni programi potekajo več let zapored. Poleg omenjenih, ZPMS vsako leto izvede tudi veliko programov, ki so enkratnega tipa.

Teden otroka

V prvem tednu oktobra se vsako leto izvedejo različni programi za otroke v vseh večjih mestih po Sloveniji. Otroci se lahko brezplačno udeležijo ustvarjalnih in športnih delavnic, si ogledajo lutkovno predstavo, obišejo gasilsko brigado, reševalno postajo in podobno. V tednu otroka društva prijateljev mladine pripravijo približno 500 aktivnosti za otroke po celotni državi (ZPMS 2015).

Letovanja in prosti čas

ZPMS organizira različne oblike letovanj: počitniška, zdravstvena in letovanja za socialno ogrožene otroke. Z zvezami prijateljev mladine je v letu 2015 na počitnice ob morju odšlo 10.096 otrok, od tega 2.929 brezplačno (ZPMS 2015). V času šolskih počitnic, poleg letovanj in zimovanj, zveze organizirajo različne počitniške aktivnosti, kot so ustvarjalne delavnice, enodnevni izlet, obiski muzejev, lutkovnih predstav in drugih kulturnih ustanov. Poleg tega organizirajo tudi počitniška varstva za osnovnošolske otroke, Pikin festival, pustovanja in Veseli december – organizirano prednovoletno praznovanje za otroke.

Zeleni nahrbtnik

Je gibanje s področja okoljske vzgoje za predšolske otroke, ki obiskujejo vrtec. Zeleni nahrbtnik in v njem zmajček Jurček potujeta iz enega vrtca do drugega. Otroci z zmajčkom Jurčkom opravijo nalogo, ki so jo prejeli od vrstnikov iz predhodnega vrtca, in sestavijo novo nalogo, ki jo bodo opravili otroci v naslednjem vrtcu, kjer se bo ustavil Zeleni nahrbtnik (DPM Metlika 2016).

Natečaj Evropa v šoli

Cilj natečaja je posredovanje znanja učencem in dijakom o določenih temah, ki so pomembne tako na lokalni kot na evropski ravni. Mladi se na ta način soočajo z družbenimi problemi, krepijo medsebojno razumevanje in strpnost med ljudmi, različnimi etničnimi, verskimi in drugimi skupnostmi (ZPMS 2015).

TOM telefon

Brezplačna telefonska številka, ki klicateljem zagotavlja anonimnost, je dosegljiva vsak dan med 12. in 20. uro in je namenjena otrokom in mladostnikom. TOM ni izključno krizni telefon. Z usmerjanjem in informiranjem spodbuja mlade, da konstruktivno rešujejo probleme (ZPMS 2015).

Bralna značka

Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS je slovensko gibanje, ki spodbuja mlade k branju in dviguje njihovo bralno kulturo. Spodbuja prostovoljno branje otrok v njihovem prostem času. Zastavljena je kot dopolnilo k pouku slovenskega jezika v osnovnih šolah in vključuje 72 % osnovnošolcev. Izvajajo jo mentorji po šolah. Zadnjih dvajset let je v porastu predšolska bralna značka, katere namen je spodbujanje staršev pri branju knjig svojim otrokom v predšolskem obdobju (Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS 2016).

4.4 BOTRSTVO

Projekt Botrstvo poteka v Sloveniji pod taktirko ZPM Ljubljana Moste-Polje, ki je del mreže ZPMS. Idejni vodja projekta je gospa Milena Štular, ki je tudi predsednica Komisije za spremljanje in nadzor nad porabo sredstev Botrstva v Sloveniji. Namen projekta je izboljšanje kakovosti življenja otrok in mladostnikov, ki živijo v materialni stiski in

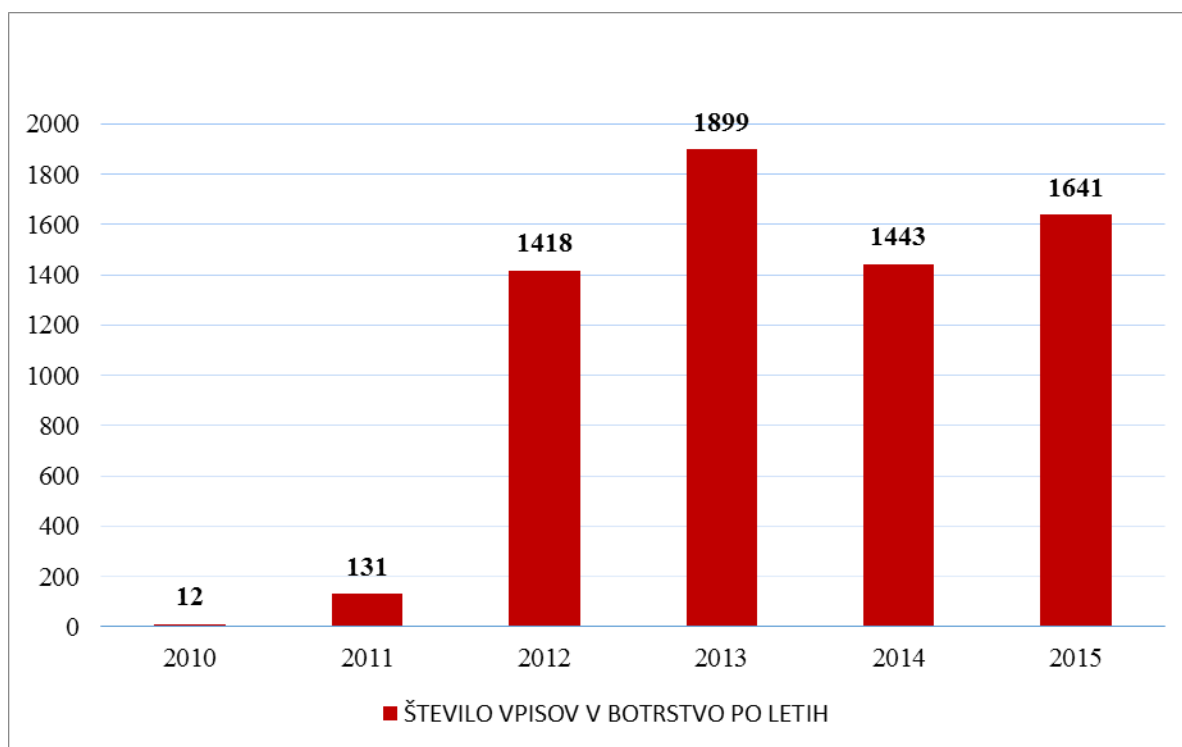
potrebujejo finančno pomoč, z željo po zmanjševanju socialne izključenosti zaradi revščine (ZPM Ljubljana Moste-Polje 2016). Cilj je, da se otrokom omogočijo razmere za njihov zdrav razvoj, izobraževanje, odkrivanje in razvoj talentov oz. spodbudno preživljanje prostega časa. Na ta način se otrokom omogoči enakovreden občutek v družbi vrstnikov. Sredstva iz projekta so namenjena (Botrstvo v Sloveniji 2016):

- plačilu šolske prehrane,
- obiskovanju plačljivih šolskih in obšolskih dejavnosti,
- nakupu šolskih potrebščin,
- vključevanju v letovanja, zimovanja, tabore, izlete,
- plačilu vrta,
- prevozu do šole ali bivanju v vzgojno-izobraževalnih zavodih,
- nakupu osnovnih življenjskih potrebščin in zagotavljanju boljših življenjskih razmer.

V Botrstvo je bilo od leta 2010, ko je projekt ugledal luč sveta, do novembra 2015 vključenih 5.212 botrov in 5575 varovancev. Trenutno je v projekt vključenih 4068 botrov in 4508 varovancev (Kaučič 2016). Število novih varovancev je do leta 2013 strmo naraščalo, v letih 2014 in 2015 se je številka nekoliko zmanjšala. Ker je povpraševanje večje od ponudbe, morajo otroci čakati, da dobijo botra, zato obstaja čakalna lista. Podatkov o tem, koliko otrok je na čakalni listi v danem trenutku, na ZPM Ljubljana Moste-Polje ne beležijo. Pravijo, da jih je včasih več, drugič manj. Trenutno jih na botra čaka okoli 100. Običajno se ta številka poveča septembra, ko je veliko novih vpisov. Največkrat so otroci na čakalni listi mesec ali dva, predno dobijo svojega botra.

V spodnjem grafu vidimo, da število otrok, ki so na novo vključeni v projekt, narašča. Skokovit poskok so beležili leta 2013, kar je posledica nove socialne zakonodaje.

Graf 4.1: Število otrok, ki so na novo vključeni v Botrstvo, v posameznem letu 2010–2015

Vir: Prirejeno po ZPM Ljubljana Moste-Polje, interno gradivo (2016).

Otroke in mladostnike za vključitev v Botrstvo predlagajo strokovni delavci, največkrat so to svetovalne delavke v šoli, ali starši, in sicer tako, da izpolnijo vlogo, ki je objavljena na spletni strani ZPM Ljubljana Moste-Polje. Vloga mora biti v celoti izpolnjena. Poleg tega je treba priložiti potrdilo CSD o družinskih prejemkih. V vlogi se mora predlagatelj opredeliti za enega od štirih kriterijev, ki opredeljuje otroka. Otrok/mladostnik je (ZPM Ljubljana Moste-Polje 2010, 2):

1. Sirota, ki mu skrbnik ne more zagotavljati ustreznih razmer za kvalitetno izobraževanje, zdravje in preživljanje prostega časa.
2. Bolan oz. ima motnje v razvoju in potrebuje dodatne spodbude za svoje zdravje in napredovanje.
3. Živi v revščini in socialni izključenosti.
4. Je vzgojno zanemarjen in prikrajšan za življenjske vzpodbude.

Če otrok ne ustreza nobenemu izmed naštetih kriterijev, je potrebna dodatna obrazložitev.

Poleg osebnih podatkov otroka je potrebna podrobnejša obrazložitev, ki jo običajno opravi strokovna služba. Opiše se bivanjska in finančna situacija družine in otroka, zdravstveno in duševno stanje otroka, morebitne druge posebnosti. Na naslednji strani vloge morajo starši oz. skrbniki s svojimi besedami opisati otroka in predstaviti družinsko situacijo. Napisati je treba katero vzgojno-izobraževalno ustanovo obiskuje otrok (vrtec, šola, zavod), kakšne interese ima, kateri hobiji ga veselijo, kakšne posebnosti ima otrok in podobno. Ko vlogo starši podpišejo, jo sami ali strokovne službe, kot so šolske svetovalne službe, CSD-ji, zdravstveni domovi ali druge podobne ustanove, posredujejo ZPM Lj. Moste-Polje, kjer se večkrat letno sestane Komisija za nadzor delovanja projekta in porabo sredstev Botrstva v Sloveniji. Ta pregleda vloge, naredi izbor in določi prednostni vrstni red.

Večina otrok (55 %), ki je vključena v Botrstvo, je starih od 7 do 14 let. Spodnje starostne omejitve za vključitev ni. Zgornja starostna meja je 18 let, vendar se izjemoma Botrstvo lahko tudi podaljša.

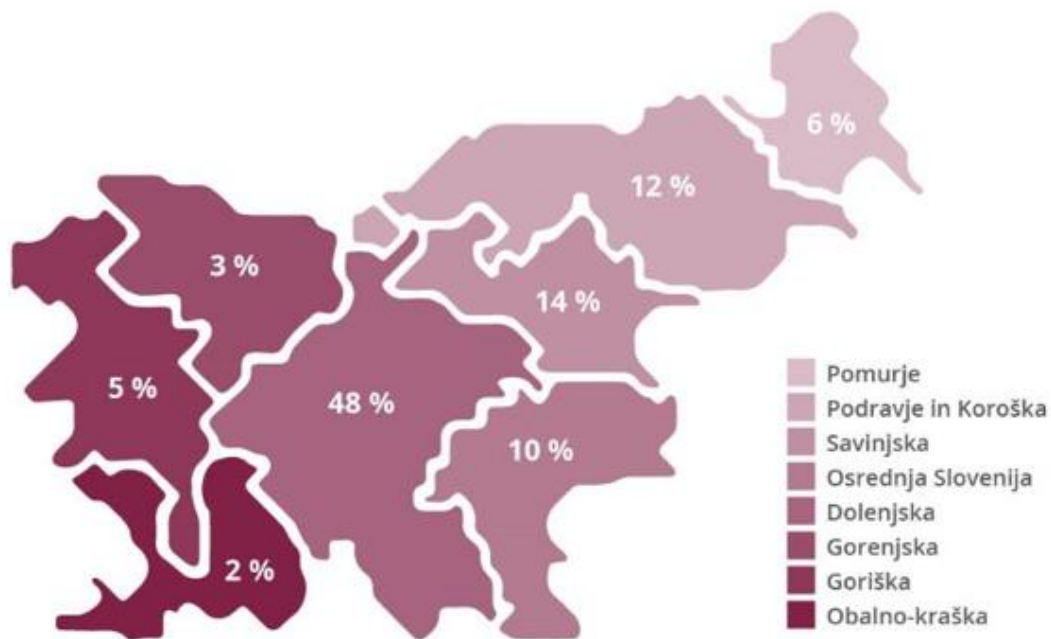
Slika 4.1: Delež otrok, ki so vključeni v Botrstvo, glede na starost v letu 2015 (v %)

Vir: ZPM Ljubljana Moste-Polje, interno gradivo (2016).

Iz spodnje slike je razvidno, da največ otrok, ki so vključeni v Botrstvo, skoraj polovica, prihaja iz osrednjeslovenske regije, s 14 % sledi savinjska regija in z 12 % podravska regija s Koroško. Najmanj otrok prihaja iz obalno-kraške (2 %) in gorenjske regije (3 %).

Slika 4.2: Delež otrok, ki so vključeni v Botrstvo, glede na regijo, iz katere prihajajo, v letu 2015

Vir: ZPM Ljubljana Moste-Polje, interno gradivo (2016).

Poraba sredstev je namenjena preprečevanju socialne izključenosti in izboljšanju kvalitete življenja otrok in mladostnikov, npr. plačilu letovanj, taborov, počitnic v organizaciji ZPM, plačilu šole v naravi, vrtca na kmetiji, plačilu inštrukcij za izboljšanje šolskega uspeha, razvoju talentov in plačilu drugih dobrin, ki so nujne za zdrav razvoj otroka in njegovo socialno vključenost.

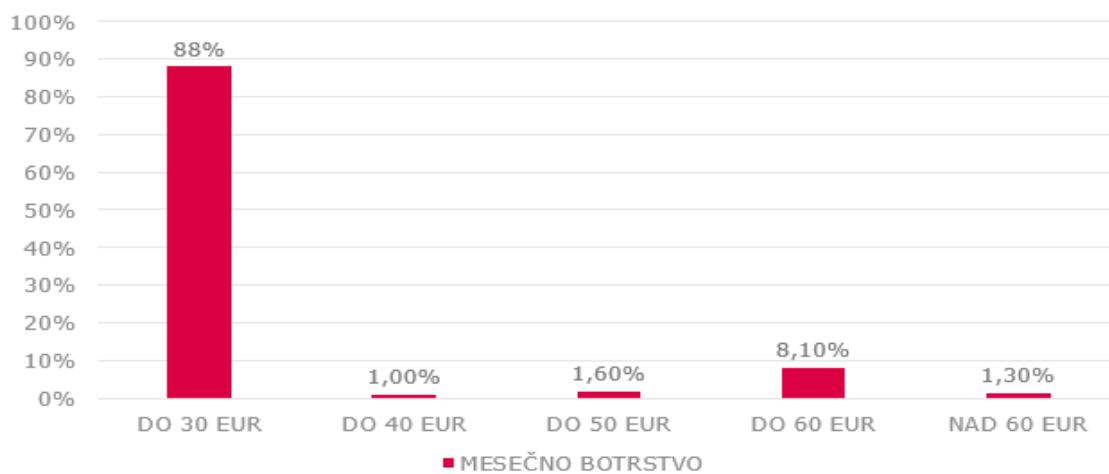
Projekt se financira na dva načina. Prvi je, da se pridobi posamezne botre, ki se jim dodeli otrok, za katerega mesečno donirajo določena sredstva. Drugi način je zbiranje sredstev enkratnih donatorjev, ki se stekajo v sklad Botrstva. Ta sredstva se porabijo za otroke, katerih botri so prenehali plačevati mesečni prispevek, in za otroke, ki jih strokovni delavci posredujejo ZPM kot urgentni primer in je potreben takojšnji odziv. Sredstva, ki jih botri namenjajo za konkretnega otroka, se zbirajo na drugem TRR-ju, kjer je dodan sklic, ki ga vsak boter prejme za svojega varovanca. Administrativni stroški projekta se krijejo iz sredstev sklada (donacije podjetij) in enkratnih donatorjev, vendar največ v višini 20 % letno zbranih sredstev na TRR. Zagonske stroške projekta je krila ZPM Ljubljana Moste-Polje (Botrstvo v Sloveniji 2016).

Botri se prostovoljno odločijo za sodelovanje v projektu in prav tako lahko tudi prostovoljno zaključijo botrovanje. Njihov redni mesečni prispevek na otroka znesse minimalno 30,00

evrov. Botrom se posredujejo življenjske okoliščine varovancev, osebno ime in njihova starost. Priimka, naslova prebivališča ali kakršnihkoli drugih podatkov, ki bi omogočali prepoznavnost varovanca, se ne posreduje. Osebni podatki so shranjeni na sedežu ZPM Ljubljana Moste-Polje, skladno z zakonom o varovanju osebnih podatkov.

Večina otrok prejema iz naslova Botrstva 30 evrov mesečno, le izjemoma se najbolj ogroženim otrokom ta znesek podvoji.

Slika 4.3: Delež otrok, ki so vključeni v Botrstvo, glede na znesek, ki ga prejemajo mesečno, v letu 2015 (v %)

Vir: ZPM Ljubljana Moste-Polje, interno gradivo (2016).

5 EMPIRIČNI DEL

5.1 OPIS METODOLOGIJE IN VZORCA

Da bi odgovorila na zastavljena raziskovalna vprašanja, sem v empiričnem delu naloge uporabila kvalitativno metodo raziskovanja. Za pridobivanje podatkov sem uporabila metodo polstrukturiranega intervjuja. Intervjuje sem opravila z:

- dvema strokovnjakinjama, ki se pri svojem delu dnevno srečujeta z uporabniki humanitarnih programov,
- desetimi starši, ki imajo otroke vključene v projekt Botrstvo.

Obe strokovnjakinji delata na ZPM Ljubljana Moste-Polje. Poklicala sem ju po telefonu, jima povedala kakšen je namen pričujoče diplomske naloge. Obe sta se s sodelovanjem strinjali,

zato smo se dogovorili za kraj in čas srečanja. Oba pogovora sem opravila v prostorih ZPM Ljubljana Moste-Polje. Prvi je trajal dobro uro, drugi 45 minut. Intervjuja sem, zaradi lažjega in hitrejšega poteka, posnela z diktafonom in ju prepisala. Oba prepisa sta priložena diplomski nalogi (priloga Č in D). Prav tako sta oba intervjuja avtorizirana. Njuna analiza je predstavljena v nadaljevanju.

Do staršev, ki imajo otroke vključene v projekt Botrstva, sem prišla na tri načine. Nekaj staršev je poklicala strokovna delavka ZPM in jih vprašala, ali so pripravljeni sodelovati, nekaj sem jih dobila preko lastne socialne mreže, nekaj z metodo "snežne kepe", kar pomeni, da sem do njih prišla na predlog drugih oseb, s katerimi sem že opravila intervju. Intervjuje sem opravila z 10 starši. Potekali so v prostorih ZPM Ljubljana Moste-Polje ali na javnih krajih, kar jim je bolj ustrezalo, saj so mesto razgovora lahko izbrali sami. Snemala sem prva dva intervjuja, pri vseh nadaljnjih sem si odgovore zapisovala. Zaradi zagotavljanja anonimnosti sem njihovo identiteto v analizi prekrila. Pogovori so trajali od 20 min do 1 ure. Zanimalo me je, koliko otrok imajo vključenih v Botrstvo, koliko let so vključeni v program, za kakšen namen porabijo sredstva, prejeta iz Botrstva, ali od ZPM dobivajo še kakšno drugo vrsto pomoči ali morda od drugih humanitarnih organizacij, kolikšno težo imajo sredstva iz Botrstva za njihovo družino, ali imajo zaposlitev, katere vrste državne socialne pomoči prejemajo, kolikšen je njihov skupni mesečni dohodek, ali imajo otroci v šoli subvencionirano malico ali kosilo ter ali so bili kdaj zavrženi, ko so državo prosili za socialno pomoč. Vprašalnik za starše je v prilogi C.

Kot pomanjkljivost pri raziskovanju naj omenim geografsko nerazpršenost intervjujev s starši, saj so bili vsi starši iz osrednjeslovenske regije. Vsi, razen enega, so bili iz MOL. Druga pomanjkljivost je, da je nekaj intervjujev potekalo v prostorih ZPM, zato je možno, da so ti starši dajali zaželene odgovore, ko sem jih sprašala o ZPM in namenu porabe sredstev iz Botrstva.

5.2 ANALIZA INTERJUJEV S STROKOVNIMA DELAVKAMA

Z intervjujem s strokovnima delavkama smo pridobili vpogled v subjektivne zaznave strokovnjakinj, ki se pri svojem vsakodnevem delu srečujeta z ljudmi, ki živijo v pomanjkanju in so na robu preživetja. Z Anito Ogulin, predsednico ZPM Ljubljana Moste-Polje, sem se pogovarjala o problematiki socialno ogroženih otrok, vlogi ZPM pri izboljšanju njihovega položaja, vplivu ekonomske krize in nove socialne zakonodaje na socialno šibke in o vlogi države oz. njenih ukrepih na socialno politiko. Iztočnice za intervju so v prilogi A,

celotni prepis intervjuja je v prilogi Č. Sogovornica meni, da se je z uvedbo nove socialne zakonodaje, ki je stopila v veljavo leta 2012, revščina v Sloveniji izrazito povečala. Negativen vpliv zakonodaje se zelo pozna družinam z otroki, saj je novi zakon otroški dodatek znižal in ga po novem štel k družinskim prihodkom. Poudarila je pomen subvencionirane malice v šolah za socialno šibke otroke. O vlogi države pri reševanju socialnih stisk ljudi meni, da bi država tu morala narediti veliko več. Pomoč ljudem v stiski, ki so na robu preživetja, in otrokom bi morala biti njena prioriteta. V praksi to vlogo čedalje bolj prevzema civilna družba oz. nevladne organizacije, kot je na primer ZPM. Negativen vpliv nove socialne zakonodaje je tudi spremenjen sistem odločanja na CSD-jih, saj so se postopki odločanja precej podaljšali in so morale družine nekaj mesecev čakati na nove odločbe, kar pomeni, da so bile v tem času brez finančnih prihodkov. To je bil za njih velik udarec. ZPM jim je pomagala s prehrabnimi paketi, oblačili, s plačilom položnic, z vključevanjem otrok v brezplačna letovanja in podobno. Po besedah sogovornice skoraj polovica prebivalcev Slovenije živi v revščini, saj ne zmorejo plačila rednih mesečnih položnic in prehrane. Tu velja poudariti, da ne gre samo za brezposelne osebe, ampak je med njimi veliko zaposlenih, ki imajo tako nizek dohodek, da z njim ne morejo preživeti. Vse več je takih, ki živijo pod pragom revščine in se iz različnih razlogov ne obrnejo po pomoč na nobeno institucijo. Zato je pomembno medsebojno sodelovanje institucij na lokalni ravni. Svetovalne delavke v šoli velikokrat prepoznajo t. i. "skrito revščino" in se obrnejo na ZPM, ki otroka vključi v svoje brezplačne programe in pomaga družini. Zgodi se tudi obratno, da ZPM na letovanju opazi znake "skrite revščine" pri otroku in se poveže s svetovalno službo na šoli, ki jo otrok obiskuje. Sogovornica pove, da se je v obdobju, ko je v Sloveniji nastopila ekonomska kriza, stanje še poslabšalo. Zaznali so preobrat, ko so donatorji postali njihovi uporabniki socialnih programov. Je kritična do ukrepov vlade oz. socialnega sistema, ki ga imamo. Poudarja vse večjo vlogo ZPM, ki s svojimi programi nadomešča vlogo države, ji kot organizacija neprestano "trka na vest" in ji predlaga nove, ljudem prijaznejše ukrepe.

Drugi intervju s strokovno delavko sem opravila na temo Botrstva. Botrstvo je projekt, ki je zaživel leta 2010, ko je Slovenija že občutila posledice ekonomske krize, in je nastal, da bi umilil njene negativne učinke pri najmlajših in najšibkejših v naši družbi, pri otrocih. Intervju sem opravila z Marušo Kaučič, vodjo marketinga in odnosov z javnostmi za projekt Botrstvo in ZPM Ljubljana Moste-Polje. Iztočnice za intervju so v prilogi B, celotni intervju je v prilogi D. Povedala je, da je namen Botrstva vsem otrokom zagotoviti enakovredne možnosti za razvoj oz. za kvalitetno preživljanje prostega časa, zato so sredstva iz tega naslova v prvi

vrsti namenjena kritju stroškov plačljivih šolskih in obšolskih dejavnosti. S tem se otrokom omogoči enakovreden razvoj oz. socializacijo. Velikokrat se zgodi, da družine denar porabijo za osnovno preživetje. V projekt se ne more vključiti vsak otrok, potrebna so dokazila primernih institucij o socialni ogroženosti družine. Trenutno je v projekt vključenih skoraj 4.800 otrok. Pove, da je največji problem dobiti zadostno število botrov, ki bi bili pripravljeni za ta namen mesečno odšteti 30 evrov. Ker jih ni dovolj, na drugi strani pa je otrok, ki čakajo na svojega botra, veliko, obstaja čakalna vrsta za vključitev v projekt. Sogovornica pove, da vsi starši, ki imajo otroke vključene v projekt, prejema katero izmed oblik socialne pomoči. Botrstvo se torej ne izključuje s prejetjem socialnih transferjev. Hkrati pove, da imajo v projektu tudi družine, ki jih socialni sistem spregleda ali zavrne, pa so ravno tako potrebni pomoči. Seveda morajo vsi predložiti dokazila. Meni, da je po sprejetju nove socialne zakonodaje leta 2012 zaznati porast prosilcev in da s tem projektom ZPM podpira državo, saj v kolikor bi država v zadostni meri poskrbela za socialno šibke otroke, ta projekt ne bi obstajal. Anita Ogulin je dodala, da pri njih poteka tudi brezplačna pravna pomoč, ki jo večina uporabnikov, ki se na njih obrne, tudi potrebuje. Rešujejo pravice iz javnih sredstev, stanovanjsko problematiko, predvsem deložacije, izvršbe, osebne stečaje in podobno. Meni, da se deložacije, kjer so v družini nepreskrbljeni otroci, ne bi smele dogajati, saj ima vsak otrok pravico imeti streho nad glavo. Prav tako se štipendije in otroški dodatki ne bi smeli šteti k prihodku družine. Poudarila je, da pri njih zgodbe družin rešujejo posamično. Z družinami se ukvarjajo celostno, tako da jih izobražujejo, vključijo v družinska letovanja, organiziran prosti čas, mediacijo.

5.3 ANALIZA INTERVJUJEV S STARŠI OTROK, KI SO VKLJUČENI V BOTRSTVO

Vprašalnik za starše otrok v Botrstvu je v prilogi C, prepisi celotnih intervjujev so v prilogah E–N. Analiza je nekajkrat dopolnjena s citati iz intervjujev, ker ti ponazorijo rezultate analize. Starše otrok, ki imajo otroke vključene v Botrstvo, v besedilu označujem tako = Ištevilka intervjuja (na primer I₃). V kolikor je družina enostarševska, za lažjo ponazoritev zraven napišem mama/oče samohranilec. Dodam še zaposlitveni status in število otrok v družini, na primer, I₁, mama samohranilka, brezposelna, 1 otrok.

DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI INTERVJUANCEV

Tabela 5.1: Sociodemografske značilnosti intervjuancev

ID	Tip družine	Št. ot.	Št. ot. B	Št. let v B	Namen porabe Botrstva	Druga pomoč ZPM	Pomoč drugih org.	Zaposlitveni status	Glavni vir dohodka	Skupni mesečni dohodek (€)	Subv. malica	Zavrnjena državna pomoč
1	enostarševska	1	1	3	šolske potreb., prehrana	da	da	brezposeln	soc. pomoč	540	da	ne
2	enostarševska	2	2	6	šolske potreb.	da	ne	zaposlen	osebni doh.	1.300	da	ne
3	dvostarševska	1	1	2	plačilo dolga vrtcu	da	da	en brezpos., drugi zapos.	osebni doh.	850	ne	ne
4	dvostarševska	1	1	2	interesne dejavnosti	da	da	oba brezposelna	pomoč staršev	350	da	ne
5	enostarševska	1	1	3	prehrana	da	ne	zaposlen	osebni doh.	800	da	ne
6	enostarševska	2	1	3	osnovno preživetje	da	da	brezposeln	soc. pomoč	600	da	ne
7	enostarševska	2	2	3	obšolske dejavnosti	da	da	brezposeln	soc. pomoč	700	da	ne
8	enostarševska	3	2	5	obšolske dejavnosti	da	da	zaposlen	osebni doh.	1.000	ne	ne
9	enostarševska	2	2	3	osnovno preživetje	da	da	zaposlen	osebni doh.	1.000	ne	ne
10	dvostarševska	2	2	3	osnovno preživetje	da	da	oba brezposelna	soc. pomoč	700	da	ne

Okrajšave, uporabljene v preglednici:

Št . o.Število otrok v družini

Št. o. B.....Število otrok, vključenih v Botrstvo

Št. let v B.....Število let, ko otrok prejema sredstva iz Botrstva

Subv. malica...Subvencionirana malica

Vsi intervjuvanci so se uvrstili v starostno skupino od 31 do 45 let, razen ene osebe, ki sodi v starostno skupino od 46 do 60 let.

Osem oseb, s katerimi sem opravila intervju, je bilo ženskega spola. Oba moška sogovornika, sta bila samohranilca. En je vdovec, drugi je ostal sam z dvema otrokoma, ker je žena zapustila družino.

Večina staršev, ki so sodelovali v intervjuju, je samohranilcev in imajo enega ali dva otroke. Samo ena izmed intervjuvanih oseb ima tri otroke.

Večina intervjuvancev ima srednješolsko izobrazbo, trije osnovnošolsko in ena oseba visokošolsko.

Otroci intervjuvanih staršev so stari od 6 do 19 let, največ med njimi je 8-letnikov.

Družine, ki sem jih obravnavala, nimajo v projekt Botrstva vključenega samo enega otroka, ampak vse otroke, ki so v družini. Izjema sta dva otroka, ki sta dopolnila 18 let in se ne šolata več. Največ otrok je vključenih v Botrstvo 3 leta. Iz Grafa 4.1 je razvidno, da je bilo leta 2013 največ otrok, ki so pristopili k projektu, kar pomeni, da so danes v projekt vključeni 3 leta.

Glede na dobljene odgovore pri namenu porabe sredstev iz Botrstva polovico staršev sredstva porabi za obšolske dejavnosti, kamor spadajo plačljive interesne dejavnosti, šola v naravi, izleti v okviru šole, plačljivi športni dnevi in podobno. Druga polovica intervjuvancev pa sredstva iz Botrstva porabi za preživetje (hrano, plačilo računov ...). Sem prištevam tudi osebo, ki je odgovorila, da gre celoten znesek Botrstva za poplačilo dolga vrtcu, saj ZPM sredstva nakaže direktno na TRR vrtca.

FINANČNI IN SOCIALNI POLOŽAJ INTERVJUVANECV

Približno polovica vprašanih ima zaposlitev, druga polovica je brezposelnih. Med zaposlenimi je ena oseba zaposlena za določen čas in ena preko javnih del, drugi imajo zaposlitev za nedoločen čas.

Med brezposelnimi so intervjuvanci brez zaposlitve od najmanj 3 do največ 7 let.

Skupni mesečni dohodek družin znaša od 350 do 1.300 evrov. Oseba I₄ prihaja iz dvostarševske družine, kjer sta bila oba s partnerjem zaposlena v igralnici in so v obdobju, ko sta imela zaposlitev, relativno dobro živeli. Takrat so kupili stanovanje, in ker so lastniki nepremičnine, niso zaprosili za denarno socialno pomoč, saj menijo, da je ne bi dobili. Prejemajo otroški dodatek in to je poleg pomoči staršev, ki sta oba upokojena, njihov edini redni mesečni prihodek. Pričujoča situacija kaže na to, da se padec življenjskega standarda lahko pripeti vsakomur. Zaposlitev ni zagotovilo za popolno varnost.

“Pred krizo sva bila oba zaposlena v casinoju. In sva dobro zaslužila. Dobro smo živeli. Kupila sva stanovanje, hodili smo na dopust in tako. Potem je prišla kriza in

sem jaz ostala brez službe, nato še mož. Zdaj pa še za položnice nimamo.” (I₄, brezposelna, 1 otrok).

Oseba I₁, katere skupni mesečni dohodek je po vrsti drugi najnižji, živi v stanovanju, ki ga je podedovala od staršev, kar bi lahko bil razlog za nižjo socialno pomoč, saj sta premoženje in višina socialne pomoči obratno sorazmerna (več kot ima prosilec premoženja, nižjo socialno podporo prejema). Poleg tega je oseba brezposelna in gre za enostarševsko družino. Oseba z najvišjimi skupnimi mesečnimi dohodki je ravno tako iz enostarševske družine, vendar je ta oseba zaposlena. Poleg nizkega osebnega dohodka oba otroka prejmeta štipendijo in pokojnino po umrlem roditelju, kar zviša skupni družinski proračun.

Vsi intervjuvanci se po lastnih besedah soočajo s prenizkimi dohodki.

Subvencionirano malico ima večina intervjuvancev.

Vsi intervjuvanci prejemajo socialne transferje (vsi otroški dodatek, polovica tudi socialno denarno pomoč in dva državno štipendijo) in, kar je najpomembneje, nikogar od njih pri zaprosilu za socialne transferje država ni zavrnila.

IZKUŠNJE INTERVJUVANCEV Z ZPM

Prav vsem intervjuvancem ZPM, poleg Botrstva, tudi drugače pomaga. Vsi so odgovorili, da so dobili ali še dobivajo prehrambne pakete. Prav tako je ZPM vse otroke intervjuvanih staršev vključila v brezplačno letovanje. Nekaj jih je vključenih v projekt Volja vedno najde pot, dva starša sta dobila denarno pomoč, enemu so plačali položnice, dve družini sta vključeni v terapije, enemu otroku so omogočili, da je na ZPM opravljal obvezno prakso, in ena družina ima odprt socialni sklad pri ZPM. To so sredstva, ki se na ZPM zbirajo za finančno in materialno pomoč posameznim družinam in otrokom v stiski.

“Otroka mi odpeljejo na morje, plačajo položnice, založijo nas s hrano in obleko, oba otroka hodita k njim na terapijo, ker ju je zapustila mama.” (I₆, oče samohranilec, brezposeln, 2 otroka)

Večina pomoč poišče tudi pri drugih organizacijah. Izpostavili so Rdeči križ (prehrana, rabljena oblačila) in Karitas (1x letno pomoč pri nakupu šolskih potrebščin).

“Na Karitasu mi na začetku šolskega leta pomagajo z nakupom knjig in zvezkov za šolo. To je zame prevelik strošek. Pa pravijo, da je šola brezplačna?” (I₈, mama samohranilka, zaposlena, 3 otroci)

“Na Rdeči križ grem po prehrabni paket. Karitas mi 1x letno pomaga pri nakupu šolskih potrebščin v višini 50 evrov.” (I₁, mama samohranilka, brezposelna, 1 otrok)

Prav tako vsi, brez izjeme, so na vprašanje, kolikšno težo imajo sredstva, ki jih dobijo od ZPM, odgovorili, da jim ta pomoč zelo veliko pomeni.

“Vesela sem, da mi ZPM vsako leto oba otroka odpelje na morje. Sama zadnjih 8 let odkar mi je umrl mož, nisem bila na dopustu.” (I₂, mama samohranilka, zaposlena, 2 otroka)

Na vprašanje, kaj bi morala narediti država, da bi se stanje izboljšalo, so brezposelni intervjuvanci predlagali, da bi država morala več zaposlovati oz. bi morala poskrbeti za več delovnih mest. Vsi brezposelni so namreč dejali, da si želijo čimprej najti zaposlitev. Zaposleni so mnenja, da bi morala država poskrbeti, da bi imeli višje plače. Menijo, da bi za dobro opravljeno delo morali dobiti pošteno plačilo, ne da morajo prositi za pomoč, da sploh lahko preživijo. Večina samohranilcev meni, da bi jim država lahko ponudila več ugodnosti. Dve osebi, obe brezposelni, sta potožili, da se vrtita v začaranem krogu in ne vidita izhoda iz revščine. Enostarševske družine omenjajo problem neplačevanja preživitve.

“Preživitve ne dobivam, ker oče otroka ne prizna.” (I₅, mama samohranilka, zaposlena, 1 otrok)

“Preživitvo za otroka, hvala bogu, dobivam iz Javnega jamstvenega preživitvenega sklada, saj je otrokov biološki oče tudi brezposeln.” (I₁, mama samohranilka, brezposelna, 1 otrok)

“Želim delati, da bi otrokoma lahko omogočil normalno življenje, vendar se vrtim v začaranem krogu. Smo na robu preživetja ... Ne vidim izhoda.” (I₆, oče samohranilec, brezposeln, 2 otroka)

“Država je najprej še 30 evrov iz Botrstva štela v dohodek družine. To se meni zelo pozna. Pa otroški dodatek so mi šteli v dohodek družine.” (I9, oče samohranilec, zaposlen, 2 otroka)

6 ZAKLJUČEK

Gospodarska kriza in nova socialna zakonodaja, ki je stopila v veljavo z letom 2012, sta močno vplivali na blaginjo državljanov. Država z uvedbo protikriznih ukrepov v precej manjši meri zadovoljuje socialne potrebe svojih državljanov, kot je to počela pred krizo. Z vedno večjimi omejitvami pri dodeljevanju socialnih transferjev se višina teh znižuje in posledično je pritisk na humanitarne organizacije pri dodeljevanju pomoči vse večji. Ko je država blaginje v krizi, je virov, tako na državni kot lokalni ravni, vedno manj, potrebe državljanov pa se povečujejo. Humanitarne organizacije so močno obremenjene, saj se je število njihovih uporabnikov v zadnjih letih močno povečalo. Poleg tega se je povečal tudi obseg pomoči, ki jo uporabniki potrebujejo.

Revščina otrok se je v obdobju recesije poglobila, kar kaže, da država nima primernih ukrepov za zaščito otrok. V Sloveniji je po podatkih SURS-a v letu 2014 pod pragom revščine živelo 56.000 otrok. Otroci niso krivi za svojo revščino, je pa ta v veliki meri odvisna od vladnih politik.

ZPMS s svojimi programi humanitarne pomoči prispeva k blažitvi posledic ekonomske krize in negativnih učinkov nove socialne zakonodaje. ZPM Ljubljana Moste-Polje, kot največja izvajalka humanitarnih programov znotraj mreže ZPMS, socialno šibkim otrokom priskrbi hrano, oblačila, higienske potrebščine, šolske potrebščine, jih vključi v interesne dejavnosti, poskrbi, da se družijo z vrstniki, tako da jih brezplačno vključuje v svoje programe počitniškega varstva, letovanja, zimovanja, tabore, izlete. Po potrebi jim ponudi brezplačno učno pomoč, mediacijo, pomoč pri plačljivih šolskih in obšolskih dejavnostih. Eden izmed projektov, ki sem ga v nalogi podrobneje predstavila in je namenjen socialno šibkim otrokom, je Botrstvo. Glede na zbrane podatke intervjujev, ki sem jih opravila s starši otrok, ki so vključeni v Botrstvo, lahko podam naslednje ugotovitve. Prvič, družine sredstva iz Botrstva velikokrat porabijo za osnovno preživetje, ne samo za plačilo interesnih dejavnosti otrok, čemur je Botrstvo primarno namenjeno. Drugič, ne preseneča podatek, da med prosilci pomoči niso samo brezposelni, temveč je vse več takih, ki so zaposleni. Imajo sicer zaposlitev, a za svoje delo prejemajo nizko plačilo. Po sprejetju nove socialne zakonodaje niso več upravičeni do socialnih transferjev (otroškega dodatka, socialne denarne pomoči), zato se je njihov družbeni status poslabšal. Iz nižjega srednjega razreda so padli v spodnji

razred. Zaradi doseganja previsokih cenovnih so izpadli iz sistema pomoči. Tretjič, enostarševske družine so v izrazito slabem položaju.

Glede na to, koliko humanitarnih projektov ima ZPM, kako obsežni so, koliko uporabnikov dosežejo in če zraven upoštevam odgovore, pridobljene v intervjuju s strokovnjakinjo (Priloga Č), lahko rečem, da ZPMS s svojimi programi za pomoč socialno ogroženim otrokom nadomešča vlogo države in s tem zapolnjuje vrzel, ki je nastala na tem področju. Ne samo da se je v času krize povečalo število njihovih uporabnikov, povečal se je obseg pomoči, ki jo potrebujejo. Težave njihovih uporabnikov so kompleksnejše (poleg osnovne težave imajo probleme tudi na drugih področjih), v programe so vključeni daljši čas, za reševanje njihovih situacij so potrebna kompleksnejša znanja in odzivnost na reševanje njihovih stisk mora biti takojšnja. Med uporabniki je opaziti porast duševnih stisk (depresije in anksiozne motnje), ki so posledica poslabšanja socialnih razmer zaradi gospodarske krize. Več je tudi obolenj, povezanih s stresom. Na ZPM se po pomoč obračajo nove skupine uporabnikov, ki se pred krizo niso obračale nanjo (revni zaposleni). Njena vloga se je v času krize precej spremenila. Prej je skrbela za prostočasne dejavnosti otrok, v času krize pa je svojo dejavnost razširila na humanitarno delovanje (razdeljevanje prehranskih paketov, oblačil in obutve, ponujanje psihosocialne pomoči, kamor spadajo terapije, delavnice, tečaji, ponujanje pravne pomoči, razdeljevanje šolskih potrebščin, projekt Botrstvo ...). Tudi uradno je od Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve dobila status humanitarne organizacije. ZPM z novimi humanitarnimi programi ni zamenjala prejšnjih, ampak vzporedno z novimi vodi vse programe, ki jih je imela že pred začetkom krize. Posledično se je obseg dela na ZPM zelo povečal, zaposleni so morali razširiti svoje znanje, se dodatno izpopolnjevati in izobraževati, k rednemu sodelovanju je bilo treba povabiti strokovne delavce (večinoma psihoterapevte in pravnike). ZPM si v času krize še bolj prizadeva za enake možnosti otrok, mladih in družin, za njihovo socialno vključevanje, za odgovorno starševstvo, za spoštljiv odnos družbe do vseh skupin prebivalcev, tudi socialno ogroženih. S svojimi ugotovitvami opozarja državo na probleme in ponuja rešitve, ki bi lahko zajezile socialno razlikovanje, revščino in z njo povezana bolezenska stanja.

Država blaginje ne more prepustiti reševanja revščine otrok humanitarnim organizacijam. Položaj najranljivejših se ne izboljšuje, zato bi država morala izvajati aktivnejši pristop v socialni politiki najbolj ogroženih skupin prebivalstva. Poleg tega, da bi naša država potrebovala več delovnih mest za kakovostne zaposlitve, bi morala ponuditi več priložnosti osebam, ki so dolgotrajno v slabši socialni situaciji in odvisni od socialnih transferjev. Več pozitivnih ukrepov v smislu spodbud in možnosti. Izboljšati in povečati bi bilo treba obseg

strokovnega dela z ljudmi na mestih, kjer osebe, ki so dolgotrajni prejemniki socialnih transferjev, prihajajo v stik z javnimi uslužbenci (socialne delavke na CSD) in jim ponuditi več možnosti za vključitev v raznovrstne programe. Tudi in predvsem za njihove otroke, saj otroci, ko gre za revščino, delijo usodo staršev. Revščine pa se samo s socialnimi transferji ne da odpraviti. Treba je aktivirati ljudi.

ZPM opozarja, da bi v državi rabili tudi več strokovnjakov za pomoč otrokom. Predvsem psihoterapevtov, ki imajo pri svojem delu za seboj že nekaj kilometrine pri delu z otroki, ki izhajajo iz socialno šibkega okolja in se dnevno borijo z revščino. Svetovalni centri, ki so na voljo za pomoč otrokom, imajo dolge čakalne vrste, tisti, ki so na voljo, pa niso brezplačni in s tem niso dostopni socialno najšibkejšim.

Čeprav socialnih modelov ni mogoče preprosto kopirati iz drugih držav, predlagam, da bi se Slovenija bolj zgledovala po skandinavskih državah, kjer imajo nizko stopnjo revščine otrok. Za te države je značilen social-demokratski model z močnim javnim sektorjem in visokimi državnimi izdatki za socialno varnost in blaginjo. Kljub temu da je Slovenija socialna država, kar imamo zapisano tudi v 2. členu Ustave RS (URS 1991), bi si morala za dolgoročni cilj postaviti drugačno, boljše, prijaznejšo socialno državo.

7 LITERATURA

1. Botrstvo v Sloveniji. 2016. Dostopno prek: <http://www.boter.si> (20. april 2016).
2. Centri za socialno delo. 2016a. Dostopno prek: <http://www.csd-slovenija.org/sl/center/center-za-socialno-delo/see.page/socialni-transferji> (20. julij 2016).
3. --- 2016b. Dostopno prek: <http://www.csd-slovenija.org/sl/center/center-za-socialno-delo/see.page/otroski-dodatek> (20. julij 2016).
4. Črnak - Meglič, Andreja. 2008. *Obraz revščine*. Dostopno prek: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/bilten/Varuh_bilten_st_12_-_maj_08.pdf (20. maj 2016).
5. Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS. 2016. Dostopno prek: <http://www.bralnaznacka.si/index.php?Stran=7> (20. april 2016).
6. Društvo prijateljev mladine Metlika (DPM Metlika). 2016. *Dejavnosti*. Dostopno prek: http://www.dpm.metlika.si/content.asp?sif_co=3 (20. marec 2016).
7. Družina enaA. 2012. *Kako revščina prizadane otroke in mladostnike?* 2012. Dostopno prek: <http://www.druzina.ena.com/otroci/Kako-revscina-prizadane-otroke-in-mladostnike.html> (2. junij 2016).
8. Esping-Andersen, Gosta. 1990. *The three worlds of welfare capitalism*. Cambridge: Polity Press.
9. Eurofound 2015. *Families in the economics crisis: Changes in policy measures in the EU*. Country report for Slovenia. Eurofound. Luxembourg: Publications office of the European Union.
10. Eurostat. 2016. *Population and social condition – Income and living conditions*. Dostopno prek: http://www.appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_li01&lang=en (15. junij 2016).
11. Filipovič Hrast, Maša in Tatjana Rakar. 2015. *The future of the Slovenian welfare state and challenges to solidarity*. Paper prepared for the annual ESPAnet conference: The lost and the new worlds of welfare, 3–5 september, Odense, Denmark.
12. Haralambos, Michael in Martin Holborn. 2005. *Sociologija, Teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
13. Inštitut RS za socialno varstvo (IRSSV) 2010. *Obseg, struktura in vloga/funkcija slovenskih civilno-družbenih organizacij: Raziskava indeks civilne družbe*. Študija

- primera. Dostopno prek: <http://www.irssv.si/upload2/Raziskava%20indeks%20civilne%20druzbe%20%20Obseg,%20struktura%20in%20vlogafunkcija%20slovenskih%20civilno-druzbenih%20organizacij.pdf> (15. april 2016).
14. --- 2013a. *Dodatna analiza ocene učinkov izvajanja nove socialne zakonodaje: otroški dodatek*. Dostopno prek: <http://www.irssv.si/upload2/Dodatna%20analiza%20ocene%20ucinkov%20izvajanja%20nove%20socialne%20zakonodaje%20otroski%20dodatek.pdf> (15. april 2016).
15. --- 2013b. *Ocena učinkov izvajanja nove socialne zakonodaje*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/sociala/ocena_ucinkov_soc_zakonodaja_irssv_2013.pdf (5. maj 2016).
16. --- 2016a. *Revščina in socialna izključenost družin z otroki: materialni in nematerialni obraz revščine*. Dostopno prek: https://www.irssv.si/upload2/Revscina%20in%20socialna%20izkljucenost%20med%20druzinami%20z%20otroki_2015.pdf (25. junij 2015).
17. --- 2016b. *Socialni položaj v Sloveniji 2014-2015*: Dostopno prek: <http://www.irssv.si/upload2/Dopolnjeno%20koncno%20porocilo%20Socialni%20polozaj%20v%20Sloveniji%202014-2015-SPLET.pdf> (20. april 2016).
18. Kaučič, Maruša. 2016. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 8. julij.
19. Kolarič, Zinka, Andreja Črnak Meglič in Maja Vojnovič. 2002. *Zasebne neprofitno-volonterske organizacije v mednarodni perspektivi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
20. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije (MDDSZ) 2000. *Program boja proti revščini in socialni izključenosti*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/soc_prprotirevscini.pdf (1. junij 2016).
21. --- 2016a. *Denarna socialna pomoč*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/denarna_socialna_pomoc/ (6. avgust 2016).
22. --- 2016b. *Otroški dodatek*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/otroski_dodatek/ (6. avgust 2016).
23. Narat, Tamara. 2015. *Kakovost življenja revnih otrok v Sloveniji*. Doktorska disertacija. Ljubljana: FDV.
24. Novak, Mojca. 1994. *Dober dan, revščina*. Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije.

25. Novak, Tereza, ur. 2015. *Humanitrne organizacije za vključujočo družbo*. Ljubljana: NFHOS – Nacionalni forum humanitrnih organizacij.
26. Rakar, Tatjana, Tomaž Deželan, Senka Š. Vrbica, Zinka Kolarič, Andreja Črnak Meglič in Mateja Nagode. 2011. *Civilna družba v Sloveniji*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
27. Rakar, Tatjana. 2007. *Razvoj cerkvenih šol v postsocilaističnih družbah*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
28. Statistični urad Republike Slovenije (SURS) 2016. SI-STAT podatkovni portal. *Demografsko in socialno področje – Življenjska raven*. Dostopno prek: <http://www.pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp> (15. junij 2016).
29. --- 2012. *Mednarodni dan boja proti revščini 2012*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronaovico?IdNovice=5070> (5 marec 2016).
30. Stropnik, Nada in Nataša Kump. 2008. *Primerjava relativne revščine in materialne deprivacije v Sloveniji*. Varuh. Dostopno prek: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/bilten/Varuh_bilten_st_12_-_maj_08.pdf (20. maj 2016).
31. Struc, Majda, ur. 2013. *60 let za dobro otrok*. Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije.
32. Townsend, Peter. 1993. *The international analysis of poverty*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.
33. *Ustava Republike Slovenije* (URS). Ur. l. RS 331/1991. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/l/objava.jsp?urlid=199133&stevilka=1409> (15. april 2016).
34. Zakon o društvih (ZDru-1-UPB2). Ur. l. RS 64/2011 (12. avgust 2011).
35. Zakon o ustanovah (ZU-UPB1). Ur. l. 70/05 (26. julij 2005).
36. Zakon o verski svobodi (ZVS). Ur. l. 14/2007 (16. februar 2007).
37. Zakon o zadrugah (Zzad-UPB2). Ur. l. 97/2009 (30. november 2009).
38. Zakon o zavodih (ZZ). Ur. l. RS 12/91 (22. marec 1991).
39. ZPM Ljubljana Moste-Polje 2010. *Pravila o delovanju projekta Botrstvo v Sloveniji, ki bo potekal v okviru dejavnosti ZPM Ljubljana Moste-Polje*. Ljubljana: interno gradivo.
40. --- 2016. *Botrstvo v Sloveniji*. Ljubljana: interno gradivo.
41. ZPMS 2014. *Statut ZPMS*. Ljubljana: interno gradivo.
42. --- 2015. *Poročilo o delu ZPMS za leto 2015*. Ljubljana: interno gradivo.
43. --- 2016. Dostopno prek: [hppt://www.zpms.si](http://www.zpms.si) (22. april 2016).

PRILOGE

PRILOGA A: Iztočnice oz. okvirne teme pogovora za intervju z Anito Ogulin

1. Vrste pomoči socialno ogroženim otrokom.
2. Vloga ZPM pri izboljšanju položaja socialno ogroženih otrok.
3. Zaznave morebitnih sprememb v času ekonomske krize in nove socialne zakonodaje.
4. Možne izboljšave – predlogi, ukrepi.
5. Odnos države do nevladnih organizacij oz. ZPM.
6. Trenutna situacija revnih v državi.
7. Zaznave spremembe med uporabniki.
8. Zaznave novih skupin.
9. Osebna ocena socialne politike.
10. Ali ZPM nadomešča ali dopolnjuje vlogo države?

**PRILOGA B: Iztočnice oz. okvirne teme pogovora za intervju z Marušo Kaučič
(Botrstvo)**

1. Trajanje projekta Botrstvo.
2. Število otrok, vključenih v Botrstvo.
3. Porast/upad prosilcev.
4. Omejitve vpisov.
5. Povezava vključenih v Botrstvo s socialnimi transferji.
6. Časovni okvir čakalne liste.
7. Namen Botrstva.
8. Višina zneska, ki ga socialno ogrožen otrok prejme od botra.
9. Boter ve, komu pomaga (varnost osebnih podatkov).
10. Odziv javnosti.

PRILOGA C: Vprašanja za starše otrok, ki so vključeni v Botrstvo

1. Koliko družinskih članov šteje vaše gospodinjstvo?
2. Koliko od tega je otrok in koliko so stari?
3. Je vaša družina enostarševska - ste mati samohranilka/oče samohranilec?
4. Koliko od vaših otrok je vključenih v projekt Botrstvo?
5. Koliko časa je vaš otrok/-ci že vključen v projekt Botrstvo?
6. Za kakšen namen oz. za nakup katerih stvari največkrat porabite sredstva iz Botrstva?
7. Ali otrok ve, da ima Botra?
8. Je kdo od vaših otrok vključen še v katerega izmed drugih programov ZPM? (Če je, v katerega?)
9. Vam ZPM še kako drugače pomaga?
10. Kakšno težo imajo ta sredstva pri pomoči vaši družini?
11. Ali vam pomagajo še katere druge organizacije?
12. Ali imate redno zaposlitev, začasno ali ste brezposelni (če da, koliko časa)?
13. Kaj je v vašem gospodinjstvu glavni vir dohodka (dohodek iz zaposlitve, pokojnina, socialna pomoč ...)?
14. Kolikšen je skupni mesečni dohodek?
15. Katere vrste dohodkov oz. vrste državne pomoči prejema vaše gospodinjstvo (republiška štipendija, otroški dodatek, pokojnina, nadomestilo za brezposelnost, denarna socialna pomoč, invalidnina, ... ne prejema nobenega socialnega transferja)?
16. Ali ima vaš otrok/-ci subvencionirano malico in/ali brezplačno kosilo?
17. So vam kdaj zavrnili prošnjo za dodelitev državne pomoči (1x, večkrat, ne) in za kakšno vrsto pomoči je šlo?
18. Če bi lahko navedli samo en dejavnik, zaradi katerega ste se znašli v nastali situaciji in ste se obrnili na ZPM po pomoč, bi to bil kateri (nizki prihodki, brezposelnost, socialna zakonodaja, odplačevanje kreditov, nerešen stanovanjski problem...)?
19. Je na vas kaj vplivala ekonomska kriza ali uvedba nove socialne zakonodaje leta 2012?
20. Kaj bi po vašem mnenju morala narediti država, da bi se stanje izboljšalo?
21. Katero stopnjo izobrazbe imate?
22. V katero starostno skupino spadate (16–30, 31–45, 46–60, +61)?
23. Označi spol intervjuvanca.

PRILOGA Č: Intervju z Anito Ogulin, predsednico ZPM Ljubljana Moste-Polje

1. Katere vrste pomoči ponujate socialno ogroženim otrokom?

Vsi otroci potrebujejo najprej varnost, toplino, spodbudo, potrditev in ljubezen. Socialno šibki otroci trpijo pomankanje v elementarnih potrebah po hrani, oblačilih, obutvi, higienskih pripomočkih, šolskih potrebščinah, druženju z vrstniki, interesnih dejavnostih ... Sem sodijo organizirane prostočasne dejavnosti, kot so izleti, letovanja, tabori. Nudimo jim tudi brezplačno učno pomoč, psihosocialno pomoč, medvrstniške in družinske mediacije, kot miren način reševanja sporov. Pomagamo tudi pri plačljivih šolskih dejavnostih in pri plačilu šolske prehrane. To pomeni, da pristopamo k otroku in družini celostno, saj jim pomagamo v elementarnih potrebah, učnih potrebah, organiziranih prostočasnih dejavnostih, vključujemo jih v brezplačna letovanja, tabore, potovanja, počitniško varstvo, pomagamo s štipendijami in nudimo psihosocialno podporo. Pomagamo na enem mestu in to najbolj celovito in učinkovito.

2. Kakšni so kriteriji za sprejem otroka v obravnavo oz. kaj je merilo, da je otrok upravičen do vaše pomoči?

Kriteriji so splošni. Za pomoč lahko zaprosijo družine, ki so se znašle v stiski. Razlogi so lahko različni. Največ jih najdemo v nenadnih okoliščinah, kot je izguba zaposlitve, smrt ali huda bolezen v družini, nezmožnost osnovnega preživetja, elementarne nesreče, tragedije in drugo. Med kriteriji so tudi prednostne obravnave družin z več otroki, bolnimi otroki in podobno. To presodijo člani Komisije za humanitarna vprašanja. Zato smo oblikovali obrazec, ki ga izpolnijo tako prosilci za pomoč, kot strokovne službe (CSD, zdravstveni domovi, lokalne skupnosti, šole, vrtci...). Vselej obravnavamo preverjeno socialno ogrožene družine.

3. Kakšno vlogo ima ZPMS pri izboljšanju položaja socialno ogroženih otrok?

ZPMS je organizacija, ki združuje lokalne DPM in ZPM in ima vlogo koordinatorja društvenih organizacij, ki imajo različne programe, projekte in dejavnosti. ZPMS ima nekaj projektov, ki jih vodi in koordinira na vseslovenski ravni (otroški parlament, TOM telefon ...). ZPM Ljubljana Moste-Polje je ena od Zvez prijateljev mladine Slovenije, hkrati pa prva in največja organizacija, ki socialno-humanitarne programe vodi in izvaja za celotno Slovenijo skozi projekte Botrstvo, Volja vselej najde pot, Družinski center in drugo.

4. Se je pomoč socialno ogroženim otrokom v času ekonomske krize in varčevalnih ukrepov države blaginje kaj spremenila?

Močno se je povečala. Zakon o javnih financah iz leta 2012 je izrazito povečal in poglobil revščino. Pripomogel je k še večjemu razslojevanju družbe, kjer so največje žrtve prav najšibkejši in med njimi na prvem mestu prav otroci. Poglejmo na primer otroški dodatek. Tedaj se je občutno zmanjšal, hkrati pa se je prekategoriiral v prihodek družine, kar pomeni, da ne opravlja več svoje funkcije prispevka za zdrav razvoj otroka. Tako je še danes. Država je v tem času zmanjšala tudi prispevke oz.

znižala cenzus za šolsko prehrano, kar pomeni, da je polovici otrok odvzela topel obrok v šoli ali jih prikrajšala za šolsko malico. Takrat smo dobesedno protestirali proti tako nečloveškim ukrepom in dosegli, da so pri šolskih obrokih vrnili subvencijo najrevnejšim. Od leta 2012 do polovice leta 2014 je več kot polovica otrok zapadla v še večje socialno izključevanje, v še večjo in dolgotrajno revščino. Revščina se je poglobila, pomnožila in postala dolgotrajen proces, kar pomembno vpliva na psihosocialni razvoj otrok, da o fizičnem in zdravstvenem stanju na govorimo, ker je vse več otrok bolnih, prehranjenih, podhranjenih ali nepravilno hranjenih.

5. Je vaša organizacija močno obremenjena?

Preveč.

6. Se da kaj narediti na tem področju?

Seveda se da. Če bi država prisluhnila, če bi razumela, da je njeno pomanjkanje pri reševanju socialnih stisk ljudi prevzela civilna družba, bi bila do civilno družbrnih organizacij bolj odprta, bolj bi jih podpirala, bolj bi jih povabila k sodelovanju in bi jim tudi omogočala zaposlovanje strokovnjakov, ki bi lahko v še večji meri blažili socialno stisko, ki jo doživlja čedalje več prebivalcev.

Če bi naša politika znala postaviti prioritete države, ki bi morale biti v ljudeh, predvsem v otrocih, če ne bi varčevali prav na slednjih, bi bilo bistveno drugače. Kdo pa je naša prihodnost, če ne otroci? Če bi vsakokratna aktualna politika razumela, da je površno ali pomanjkljivo reševanje socialnih stisk na dolgi rok isti državi strahoten strošek in ne varčevanje. Če bi se zavedali, da socialno področje vse bolj amortizira civilna družba. Reševanje socialnega področja in urejanje revščine je naloga politike. Najprej bi morali ustaviti pohlep in spremeniti vrednostni sistem. Ni vrednost denar ali materialna dobrina. Vrednost je človek. Ta ustvarja novo vrednost in ne obratno.

7. Se vam zdi, da ljudje, ki pridejo k vam po pomoč:

a) predhodno prosijo za pomoč državo?

70 % ljudi predhodno prosi za pomoč državo, 30% ljudi je pa zaposlenih ali prekarnih delavcev. So ljudje, ki za evro do pet evrov prebijejo cenzus in nimajo pravice do državne podpore, zato smo mi njihov edini vir pomoči.

b) od države zahtevajo pomoč, ki jim ne pripada?

Pošteno povem, da je nek manjši odstotek tudi takih. Približno 5% jih je, ki se znajdejo v času in prostoru in znajo zakriti svoje delovanje na sivem trgu, ampak to ni tak odstotek, da bi država njih imela kot izgovor, da ni bolj socialna, kot bi morala biti.

8. Na kakšen način zbirate sredstva za svoje delovanje/ programe?

Javljamo se na vse tuje in domače razpise, imamo direktno pomoč donatorjev za izvajanje programov, imamo ogromno mrežo prostovoljstva, tudi strokovnjakov. Imamo materialne in druge donacije. Kar zadeva neposredno pomoč družinam, se povezujemo direktno z donatorji, družine vključimo v projekt Botrstvo, v projekt Volja vselej najde pot, v Družinski center, objavimo posamične zgodbe v medijih, da se družine lahko dokončno rešijo iz stiske. Tako ima pri nas prav vsak cent ime in priimek.

9. Koliko so ti viri stalni?

Stalnih ni. Tisti, ki nam jih ponudi država, trajajo eno leto. Na teh projektih imamo tudi sodelavke, ki so zaposlene za določen čas, da lahko združijo prostovoljce in projekt uresničujemo.

10. Se vam zdi, da država premalo pomaga tovrstnim organizacijam s finančnimi sredstvi?

Absolutno premalo. Mene finančna plat ne obremenjuje toliko, kot me to, da država ni pripravljena sodelovati, da ni pripravljena tudi medresorsko sodelovati v zgodbah in predlogih, ki jih dajemo za izboljšanje stanja. Mi ne samo da pomagamo, mi ves čas detektiramo in državi pripravljamo razmere za sistemske spremembe, dajemo pobude, dajemo konkretne predloge, pa nas ne vzame kot sogovornike, noče se z nami pogovarjati, niti ne prebere, niti nam ne odgovori. Ta mačehovski odnos države se mi ne zdi sprejemljiv. Večkrat razmišljam o tem, da jim tako stanje ustreza. Ker možnosti sprememb na bolje je veliko. Res je, da bi se jih morali lotevati sistematično, zavzeto z vrednostnim sistemom, ki izključuje kopičenje bogastva, pohlep in privedigiranost posameznikov ter dopušča strahovito kršenje pravic ljudem na vseh področjih. Prav bi bilo, da bi civilnodružbenim organizacijam, ker se res trudimo, omogočila vsaj plačilo ljudem. Ne zmoremo vsega tega početi na prostovoljski bazi, saj so angažiranja za ljudi povezana tudi z materialnimi stroški.

11. Ne glede na to, kdo je na oblasti?

Čisto vsi oblastniki do tega trenutka se vedejo enako.

12. Kako ocenjujete trenutno stanje revščine v državi?

Alarmanтно. Zato, ker polovica Slovencev ne zmore več rednih mesečnih obveznosti, to so plačila položnic, to je prehrana. Vsak dan imamo več otrok, ki imajo specifične potrebe glede prehrane, ki imajo presnovne motnje, imamo vse več otrok, ki potrebujejo zdravila, ki so na plačilni listi in nimajo dostopa do njih, ker preprosto starši ne zmorejo plačila. Ves čas kolebajo, katero položnico naj plačajo, da bodo lahko preživeli, da bodo lahko kupili hrano. Polovica Slovencev ne zmore več tekočih položnic in to je alarmanтно stanje. Ne gre samo za nezaposlene, gre za zaposlene, ki imajo tako nizek dohodek, da z njim ne morejo preživeti. Gre za prekarne delavce, ki dobivajo plačo, vendar z njo prispevkov ne morejo poravnati, imamo bolne ljudi, ki nimajo dostopa do zdravnika, ker nimajo plačanih prispevkov, imamo ljudi, ki delajo pri zasebnikih, in ko dobijo minimalno plačo, gre zasebnik z njimi na banko, zaposleni pa mu mora iz svojega dohodka vrniti za vse prispevke, ki jih je delodajalec plačal zanj. To so anomalije te družbe, na katere opozarjamo. Imamo državne ukrepe, tudi davčne ukrepe, ki pravzaprav tržijo na najšibkejših in dajejo najbogatejšim.

13. Koliko redno zaposlenih je v vaši organizaciji?

Skupno nas vsak dan prihaja na delo 12. Za okoli 20.000 uporabnikov. Redno zaposleni so štirje, vsi drugi smo zunanji sodelavci, ali s.p. ali prostovoljci ali zaposleni na projektih, kar pomeni za leto dni ali manj.

14. Koliko od tega na humanitarnih programih?

Praktično vsi delujemo tudi na humanitarnih programih, saj se medsebojno precej povezujejo.

15. Se je življenje vaših uporabnikov v zadnjih 8 letih, ko je v Sloveniji nastopila ekonomska kriza, v povprečju poslabšalo, izboljšalo ali se ni spremenilo?

Absolutno se je poslabšalo. Izboljšalo se je tistim, ki smo jim stopili v življenje, ko niso zmogli sami naprej in sedaj sami postajajo donatorji. Moram pa povedati, da se je poslabšalo mnogim, ki so bili donatorji ob začetku našega humanitarnega delovanja, pa so danes naši socialni uporabniki.

16. Ste v zadnjih letih zaznali kakšne spremembe glede svojih uporabnikov?

Smo. Vse več je bolnih, vse več je socialno izključenih, vse več je ljudi, ki izgubljajo funkcionalno pismenost. Vse več je tistih, do katerih ne pride nobena uradna institucija. To pomeni, da skrivajo, da so revni. Ker je zanje to poraz, ker jih je sram. To pomeni, da so naša angažiranja zanje tudi v smeri, da jih dobesedno primemo za roko in jih vodimo skozi labirint postopkov, da dosežejo svoje pravice. Izobražujemo jih, usposabljammo, nudimo možnosti za vključevanje v družbo in podobno. In seveda, to sem že povedala, da tisti, ki so pred leti bili sami zasebniki ali so bili zaposleni v podjetjih, ki so propadla, so tudi svoj prihodek delili z ljudmi, ki nimajo. Tisti, ki so pred leti imeli neki povprečni standard, so danes med našimi uporabniki. Predvsem pa smo veseli dejstva, da otroci, ki jim pomagamo uresničiti svoje poklicne sanje, te tudi dosežejo in postanejo naši stalni prostovoljci, nekateri pa z nami sodelujejo kot strokovnjaki.

17. Se vam zdi, da pomoč potrebujejo nove skupine uporabnikov, ki se pred krizo niso obračali na vas?

Tako je. Vse več je prekarnih delavcev in zaposlenih z najnižjimi dohodki ter izobraženih.

18. Ali je viden kakšen premik v razmišljanju širše javnosti glede otrok, ki živijo v pomanjkanju in potrebujejo pomoč?

Vse večja selektivnost, vse večja socialna razklanost in v zadnjem obdobju ugotavljamo vse večje samoizključevanje družin, ki živijo v revščini, in otrok, ki niso enaki vrstnikom, zaradi tega, ker doma bijejo revščino. In kar je najtežje, v zadnjem obdobju opazamo družinski preobrat, ko otroci skrbijo za ekonomsko preživetje družine.

19. Kako?

Otroci v osnovni šoli iščejo načine, kako bi lahko delali oz. zaslužili, da bi lahko plačali položnice. Ko grejo osnovnošolski otroci z nami na letovanje, zbirajo hrano, da jo lahko odnesejo domov in jo bo družina imela za zajtrk. Veliko otrok se pogovarja z nami, kako bi sami lahko prispevali k preživetju družine. Največji problem je ta, da revščina rojeva nasilje. Vse več je nasilja. Začne se med partnerjema, seli se na otroke, otroci se počutijo krivi za to, da družina nima. Oni se

obtežijo, s problemom, da oni stanejo, in se posledično umikajo iz družbe vrstnikov in zapadajo v psihične bolezni.

20. Kaj bi bilo še treba storiti na tem področju? Predlagate kakšen konkreten ukrep?

Ugotavljamo, da približno v treh do šestih mesecih, ko nekdo nima dela in s tem tudi ne sredstev za preživetje, duševno oboli. Zato bi država morala ustanoviti poroštevni sklad za čas, ko družina nima dohodkov, nima ničesar, da bi plačevala svoje obveznosti. Država naj za ta čas prevzame na svoja ramena plačila oz. obveznosti, ki jih družina ima. Istočasno bi morali poskrbeti, da Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDZS) v mesecu dni izda odločbo oz. da človek v mesecu dni lahko uveljavlja pravico do denarnih socialnih sredstev. Tretja stvar pa je, da se ljudje držijo doma, se zapirajo v stanovanja in se sami izključujejo. Tako nimajo več socialne mreže, jo razbijejo ali jih izločijo drugi in država bi morala poskrbeti za takojšnjo aktivacijo zdravih državljanov. To pomeni, če oseba prejema socialni transfer, če dobiva kakršnakoli javna sredstva, je treba temu človeku zagotoviti, da se počuti koristnega. Kjerkoli. Samo zato, da ima on občutek lastne vrednosti. To je zelo pomembno. Kar zadeva otroke, bi dala topli obrok vsem otrokom. Tisti starši, ki lahko plačajo, naj plačajo. Vsak otrok mora imeti vsaj en, če ne dva topla obroka dnevno. Od petnajstih dobrin, ki jih otrok za svoj zdrav razvoj potrebuje, v Sloveniji otroci dosegajo povprečno od tri do pet dobrin. Pa smo med razvitimi evropskimi državami. Če smo v času osamosvajanja govorili, da smo dobri na področju socialnega sistema v državi, smo zdaj pristali na repu. Sesuvamo vse, kar je dobro in ljudi še dodatno stigmatiziramo. Mislim, da bi z minimalnimi ukrepi lahko dosegli maksimalne učinke.

21. Kaj menite o ukrepih vlade na socialno politiko?

Ukrepi vlade so politični. To pomeni, da niso državotvorni, da so samo od volitev do volitev. Da so populistični. Če bi bili državotvorni, bi delali na dolgi rok, ne bi delali samo za tista štiri leta in se grebli za nova štiri leta. Niti ene politike do sedaj ni bilo, da bi socialno področje reševala z ukrepi, ki bi delovali na dolgi rok in revščino korenito zmanjševali. Da bi ljudem, ki so dali sebe tej družbi, vrnili dostojanstvo.

Da bi bili ljudje za svoje delo pošteno plačani, da bi imeli ljudje dostop do dela in zaslužka.

Poglejte področje šolstva. Šola se je namesto v šolo preselila v domove ljudi. Šola vse več obveznosti nalaga staršem, starši v socialni stiski niso sposobni pomagati svojim otrokom. Ti otroci so avtomatsko izključeni, ti otroci so avtomatsko nižje ocenjeni, ti otroci niso enakovredni drugim otrokom v šoli. In tudi če imajo talente, jih izgubijo, ker jih šola razslojuje.

Zdravstvo. Imamo vse več plačljivih zdravstvenih storitev, imamo vse več zdravil na plačljivi listi in vse to zajema prav socialno najšibkejše.

22. Kakšen vpliv ima vaša organizacija na izvajanje socialne politike v Sloveniji?

Verjamem, da vse večji. Prvič smo glasniki najšibkejših, najrevnejših. Smo glasniki kršenja otrokovih in človekovih pravic. Smo tisti, ki državi trkamo na vest in jo

zavezujemo za nove, drugačne ukrepe, prijaznejšo in strpnejšo družbo. Smo tisti, ki širimo vrednote solidarnosti, sočutja in pomoči, in zdi se mi, da smo v družbi naredili že ogromno premikov. Če drugega ne, smo dali ljudem upanje, da nekje pa so vrata, za katerimi je pomoč. Ker pri nas rešujemo probleme celostno. Vsakdo ki pride, je spoštljivo sprejet.

23. Ali vaši programi na neki način nadomeščajo vlogo države, ki ne skrbi v zadostni meri za socialno šibkejše?

Absolutno jo nadomešča. Še več. Lahko rečemo, da pridejo v našo organizacijo ljudje iz vseh krajev Slovenije, ki imajo največje težave, in pri nas jih lahko rešijo na enem mestu. Ne pošiljamo jih od vrat do vrat. Imamo triažo vsakega socialnega problema. V tej triazi detektiramo, kaj je največji problem posameznika, kje je šibek, kaj je do tega trenutka naredil sam, mu ponudimo vse vrste pomoči: materialno, finančno, pravno, psihosocialno, izobraževalno. Znova ga opremimo, znova mu ustvarimo funkcionalno sposobnost za novo življenje.

24. Je to bolj zaznati v času krize in nove socialne zakonodaje, ki je začela veljati v letu 2012, ali ni razlik?

Razlike so strahovite. Socialna zakonodaja iz leta 2012 je revščino v Sloveniji strahovito razširila, poglobila in naredila dolgotrajno.

25. Bi še kaj dodali, česar vas nisem vprašala, pa je pomembno za reševanje problematike socialno ogroženih otrok?

Želela bi povedati samo še to, da revščina Slovence otopi. Njihova pravica do enakih možnosti je močno kršena in je tudi z našim prizadevanjem ne zmorejo več glasno uveljavljati.

Vse odkar smo samostojna država, naša politika ni dojela spremembe odnosov, tako v družini, šoli in družbi na sploh. Iz prejšnjega socialnega sistema smo prišli v kapitalistične odnose. To pomeni, da smo prej bistveno bolj skrbeli drug za drugega, tudi v razširjeni družini. Danes skrbi samo še vsak zase. To je zelo pomembno, predvsem za otroke. Otroci nimajo socialne mreže, nimajo druženja z vrstniki in ravno druženje z vrstniki je zelo pomembna oprema za vzgojo in razvoj. Družine, ki so padle v revščino, nimajo socialnega mreženja, da bi se medsebojno podpirale. Družine niso več družine kot nekoč, da bi drug drugemu stali ob strani, ampak se izločajo, ko nastane problem. Vsak hoče reševati samo svoj problem, drugega ne bo. Ti družbeni odnosi so bistvena zgodba vsake državotvorne politike. Če so zaznali, da se skupnost ne povezuje več, da lokalne skupnosti ne delujejo več lokalno, da so jim vzeli tudi prostor za lokalno delovanje, potem bi morala država takoj najti nadomestilo za to druženje oz. poslati nekoga, da bo to socializacijo v lokalnem okolju, torej neposredno tam, kjer ljudje živijo in doživljajo svoje stiske, tudi reševal. Se pravi, če je Center za socialno delo deloval na enem območju, bi ga tisti trenutek, ko so videli, da se vse razkrajja, morali poslati v lokalno okolje. To je velik problem naše družbe. ZPM Ljubljana Moste-Polje je lahko takoj, ko je zaznala porast revščine, ravno zato, ker je med ljudmi in ker ves čas deluje na socialnem področju, postavila tiste projekte, ki v danem trenutku najučinkoviteje pomagajo ljudem. Ker je izvajalka

teh projektov, je tudi detektor dogajanja v družbi. Je tista, ki informira tako državne organe kot tudi ZPMS o tem, kaj se dogaja na terenu.

26. Je kakšna razlika med priseljenci? Ali se kaj pozna porast priseljencev v zadnjem letu?

Se. Priseljenci prihajajo po pomoč, ampak ne po finančno ali materialno. Priseljenci prihajajo z veliko denarja in z željo po integraciji otrok in odraslih. V naši deželi si želijo ustvariti socialno mrežo. Vsi, ki so do zdaj prišli do nas, niso prosili za pomoč, ampak za socialano mreženje, torej za vključevanje otrok. Ti, ki so prišli do nas, imajo denar, imajo finančno zaledje, tisti, ki tega nimajo, so ostali tam. Prav bi bilo, da bi to vedela naša država, ki ima za ta namen budžet, ne vem pa, kam ga daje. Nam ga ne. To področje ni pokrito. Mi te otroke vključimo na letovanje. Zaenkrat brezplačno, ker nimamo srca, da bi tem ljudem zaračunavali, ker je vseeno veliko 330 eur, kolikor znese polna cena letovanja. Želimo, da ti otroci doživijo slovenske otroke.

PRILOGA D: Intervju z Marušo Kaučič, vodjo marketinga in odnosov z javnostmi za projekt Botrstvo in ZPM Ljubljana Moste-Polje

1. Koliko let poteka projekt Botrstvo?

Projekt poteka šesto leto. Pričeli smo konec leta 2010.

2. Koliko otrok je trenutno vključenih v Botrstvo in koliko je vseh otrok do zdaj?

Trenutno je vključenih skoraj 4.800 otrok. Pomaga jim okoli 4.100 botrov. Vseh otrok do zdaj, vključno s tistimi, ki so z Botrstvom že zaključili, je bilo blizu 5.600.

3. Kdaj otrok zaključi z Botrstvom oz.kako veste, če otrok ne potrebuje več botra?

Razlogov je več. Prvi je, ko otrok dopolni 18.let. Drugi, če se družina odseli iz Slovenije ali če se stanje v družini izboljša in botrstva ne potrebujejo več. V tem primeru nam to običajno sporočijo starši. Otroke tudi vsake toliko časa preverimo sami, tako da vemo kaj se z njimi dogaja. Tretji razlog za zaključitev je nepodaljšanje Botrstva. Vsako leto ga je potrebno podaljšati in če ga ne, se zaključi. Družinam otrok, ki so vključeni v Botrstvo, sledimo minimalno enkrat letno.

4. Je število otrok, ki so vključeni v Botrstvo, vedno približno enako ali se iz leta v leto spreminja (povečuje/zmanjšuje)?

Številka se je do zdaj zelo večala, od 2010 do 2015 je bil vzpon precejšen, zdaj pa se rast umirja in se število vključenih otrok na letni ravni počasi veča.

5. Je težko dobiti botre? Vas kontaktirajo sami ali jih je treba iskati?

Zelo težko jih je dobiti. Zdaj nas kontaktirajo sami, saj je projekt v Sloveniji že dobro prepoznaven. Še vseeno nas ne kontaktira toliko botrov, kolikor jih potrebujemo, da bi zagotovili pomoč vsem otrokom, ki čakajo, da dobijo botra. Meseca marca smo prav zato z Valom 202 pripravili akcijo. Peter Prevc je za Botrstvo podaril svoje smuči, na Valu 202 pa je potekala dražba. Z dražbo in poslanimi SMS sporočili donatorjev smo pridobili finančna sredstva za enoletno Botrstvo 250 otrokom, ki so čakali na botra. Zdaj uberemo alternativne načine pridobivanja sredstev za botrovanje, če nimamo dovolj botrov.

6. Ali starši otrok, ki so vključeni v Botrstvo, prejemajo katero izmed oblik državne socialne pomoči?

Absolutno. Otroški dodatek, denarno socialno pomoč, invalidnino, druge dodatke. To preverimo, saj starše prosimo, da nam dostavijo vse odločbe Centra za socialno delo. Kakršnakoli pomoč, ki jo dobijo od države, niti slučajno ni dovolj za preživetje, zato družine vseeno lahko zaprosijo za Botrstvo. To se s socialnimi transferji ne izključuje. Otroci lahko dobivajo tudi štipendijo To ni razlog, da ne bi dobili Botrstva. Državna štipendija ne pokrije stroškov, ki jih imajo družine s šolanjem otroka. Veliko je tudi družin, ki zaradi različnih razlogov, na primer zaradi prekarnega dela ali minimalne plače, ne morejo omogočiti enakovrednih razmer za razvoj svojih otrok v primerjavi z vrstniki. Te družine pogosto niti niso upravičene do nadomestila za brezposelnost,

socialnih transferjev in drugih oblik pomoči, zato jim seveda pomagamo. Vendar vedno na podlagi dokazil o ogroženosti družine. Veliko je družin, ki jih socialni sistem spregleda ali zavrne, to pa ne pomeni, da pomoči ne potrebujejo.

7. Kolikšna je višina zneska, ki ga boter mesečno nameni svojemu varovancu?

Najmanj 30 evrov.

8. Je določena zgornja/spodnja meja zneska, ki ga boter mesečno nameni "svojemu" otroku?

Spodnja meja je 30 eur. Zgornje meje ni. Boter lahko nameni, kolikor zmore oz. kolikor želi. Boter ima lahko tudi več varovancev.

9. Ali boter ve kateremu otroku pomaga? Ve njegovo ime? Je zagotovljena varnost osebnih podatkov oz. je otrokova identiteta skrbno varovana?

Boter ne dobi osebnih podatkov o otroku ali njegovi družini, ki so občutljivi. Dobi pa otrokovo osebno ime, njegovo starost in pa okvirni opis družinske situacije brez specifičnih podatkov, ki bi lahko razkrili identiteto družine. Boter in družina varovanca se lahko kasneje povežeta, če se s tem strinjata obe strani. Takih primerov ni veliko, vendar se zgodi, da kdo izrazi željo.

10. Kakšen je cilj oz. namen botrstva?

Namen Botrstva je zagotoviti vsem otrokom enakovredne možnosti za razvoj. Predvsem je Botrstvo namenjeno omogočanju vključevanja v plačljive šolske in obšolske dejavnosti, včasih pa tudi za golo preživetje. Gre za vključevanje otrok v obšolske dejavnosti in počitnice, s čimer se jim omogočijo enaka doživetja kot sovrstnikom, razvoj in socializacija. S tem denarjem, ki ga dobi otrok, ima enake možnosti, bodisi v šoli ali izven šole, kot njegovi vrstniki.

11. S kakšnimi problemi se srečujete pri Botrstvu?

Premalo botrov, velik naval otrok, ki potrebujejo botra in posledično čakalna doba. Želimo si, da bi otroci bili čim prej na vrsti oz. bi, kar se da hitro, dobili svojega botra. Otroci trenutno čakajo po mesec, dva ... Septembra še dlje, saj takrat pride največ novih prijav.

12. Ali boter, poleg tega, da mesečno donira finančna sredstva, od otroka/njegovih staršev/vas pričakuje kaj v zameno?

Kakor kdo. Nekateri ne želijo ničesar, drugi si želijo informacij o tem, kako varovanec napreduje, kar jim tudi zagotovimo. Če se boter s tovrstno željo obrne na nas, z veseljem preverimo pri družini in mu sporočimo. Velikokrat se zgodi, da boter želi še dodatno pomagati družini in zato recimo potrebuje dodatne informacije, kot je konfekcijska številka ali kaj podobnega.

13. Ali za vse otroke relativno hitro dobite botre ali obstaja čakalna lista otrok, ki čakajo na botre?

Obstaja čakalna lista. Včasih daljša, drugič krajša.

14. Se je število prosilcev za Botrstvo v zadnjih letih kaj spremenilo (porast/upad prosilcev)?

Število ves čas narašča.

15. Je opazen porast v času ekonomske krize, recimo od leta 2008, 2009 dalje ali od 1. 1. 2012 dalje, ko je začela veljati nova socialna zakonodaja?

Z Botrstvom smo začeli leta 2010, zato o času pred krizo ne moremo govoriti. Od 1. 1. 2012 zaznavamo ogromen porast.

16. Ali starši otrok, ki so vključeni v Botrstvo, z vami podpišejo kakšno pogodbo in če jo, kaj ta pogodba vsebuje oz. določa?

Ni pogodbe. Oddajo vlogo za Botrstvo, ki vsebuje osnovne podatke, opis družinske situacije in kopije odločb, da mi lahko ocenimo, v kolikšni meri jim pomagamo glede na njihove prihodke. Vlogo seveda podpišejo. Starši ob vključitvi otroka v Botrstvo prejmejo smernice, po katerih naj se ravnaajo, kot na primer, veseli bomo, če nam pošljete risbice ali pisemca, ki jih potem posredujemo botrom.

17. Kakšen je odziv javnosti na projekt Botrstvo?

Zelo pozitiven. Ljudje se odzovejo in pomagajo otrokom v stiski. Je pa tudi velikokrat rečeno, da Botrstvo drži »štango« državi. Da je to zadeva, ki bi jo morala urejati država in projekt Botrstva ne bi smel obstajati.

18. Bi še kaj dodali, česar vas nisem vprašala glede Botrstva, pa je pomembno?

Anita Ogulin: Naj omenim še brezplačno pravno pomoč Botrstva. To je detektiranje zgodb otrok in kršitev otrokovih pravic v smislu elementarne oskrbe otrok in njegove družine. Če se vrneva k Unicefovimi 15 dobrinam, imamo v Sloveniji povprečno zagotovljenih pet, deset pa ne. To pomeni, da se brezplačna pravna pomoč ukvarja s tem, da gredo otroški dodatki še vedno v prihodek družine, prav tako štipendije, čeprav ne bi smele iti, ker s tem otroci pomagajo družini preživeti. Da ima vsak otrok pravico imeti svojo streho nad glavo in se deložacija pri nepreskrbljenih otrocih ne bi smela zgoditi. Morala bi se najti druga rešitev. Ta brezplačna pravna pomoč daje dodatno težo projektu Botrstvo, ker skuša zagotoviti vsaj osnovne pravice otroka, ki bi jih Slovenija morala spoštovati po Konvenciji o otrokovih pravicah, ki jo je podpisala leta 1989, in po Ustavi RS. Vsakemu otroku je država Slovenija dolžna zagotoviti zdravo odraščanje. To pomeni, da bi morala poskrbeti za vse elementarne pogoje zdravega odraščanja, kar je tudi zdrava prehrana, brezplačno šolstvo, vendar šola selekcioniira. Če ne plačaš, rubi tudi šola. Otrokom rubijo posteljice, ker ne morejo plačati prehrane ali šolskih dejavnosti. Rubijo jih vrtci. In v teh najbolj drastičnih zgozbah Slovenije nastopi naša brezplačna pravna pomoč za zaščito otrok. Tega v Sloveniji še ni bilo in to je unikatno na področju Botrstva. Otroci ne dobijo samo elementarne pomoči za preživetje, organizirane pritožbene dejavnosti, socializacijo, kulturne dobrine, ki jih potrebujejo za razvoj svojih talentov, ampak se ščitijo otrokove pravice do razvoja.

Maruša Kaučič: Brezplačna pravna pomoč rešuje pravice iz javnih sredstev, stanovanjsko problematiko (deložacije), izvršbe in zdaj smo zadevo razširili tudi na osebne stečaje, ker so tu prikrajšani tudi otroci.

19. Ali pravna pomoč deluje znotraj Botrstva?

Ne. Mi organiziramo pravno pomoč glede na potrebe. Odvetnica pride sem ob četrtkih in takrat lahko starši pridejo oz. pokličejo na brezplačno telefonsko številko in tako dobijo brezplačni pravni nasvet. Ko pridejo ljudje k nam po pomoč, skozi razgovor velikokrat ugotovimo, da imajo pravno težavo, in jih usmerimo na našo brezplačno pravno pomoč. Običajno so ti ljudje tako funkcionalno šibki, da te opcije na spletni strani Botrstva sami ne opazijo. Težave, ki jih imajo, so raznovrstne, od tega, da so dolžni vrtcem, da niso sposobni plačevati tekočih položnic, ker se Centri za socialno delo tako počasi obračajo, ker jim upoštevajo prihodke, ki jih v resnici nimajo, stare zadeve jim upoštevajo v novo leto. Ljudje ostanejo brez službe in čakajo tri mesece, da dobijo finančno nadomestilo, v tem času pa nastanejo že ogromni dolgovi. Opazamo tudi, da če pošljemo dopis s podpisom odvetniške pisarne, se zadeve hitreje rešijo kot sicer. Ljudje čakajo pol leta na rešitev pritožbe.

Anita Ogulin: Pri nas se ne gremo več množičnega reševanja cele zgodbe, temveč posamično. Ko smo leta 2014 doživeli vseslovenski bum s 25.000 uporabniki, smo videli, da jih ne moremo posupertirati v celoti. Leta 2015 smo strnili vrste z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve. Za njih smo detektirali 200 družin po oblikah revščine. Zraven smo pomagali še 4.800 družinam. Iz te masovne pomoči, ko je vsak, ki je prišel, dobil vsaj eno obliko pomoči, smo prišli do konkretnih zgodb. Z družino si se zares ukvarjal in si jo postavil na noge. Zdaj ne pride čisto vsak, prej so nam pošiljali ogromno Romov. Zdaj imamo družine, ki so se pripravljene vključevati v izobraževanje, v organiziran prosti čas, imamo tudi družinske počitnice, mediacije (vikend mediacije v Kranjski Gori) in lahko rečem, da je kakovost našega dela bistveno boljša. Ko družino opolnomočiš, ona koraka sama naprej in to je naš cilj.

PRILOGA E: Intervju 1

1. Koliko družinskih članov šteje vaše gospodinjstvo?
2.
2. Koliko od tega je otrok in koliko so stari?
En otrok. Osem let.
3. Je vaša družina enostarševska - ste mati samohranilka/oče samohranilec?
Enostarševska. Mati samohranilka.
4. Koliko od vaših otrok je vključenih v projekt Botrstvo?
1.
5. Koliko časa je vaš otrok/-ci že vključen v projekt Botrstvo?
3 leta.
6. Za kakšen namen oz. za nakup katerih stvari največkrat porabite sredstva iz Botrstva?
Za oblačila, šolske potrebščine, za prehrano oz. popoldansko malico za otroka, ker je v šoli nima.
7. Ali otrok ve, da ima botra?
Ne. Ne vem, kako naj ji to razložim. Ne ve, kaj pomeni beseda boter.
8. Je kdo od vaših otrok vključen še v katerega izmed drugih programov ZPM? (Če je, v katerega?)
V brezplačne počitnice na morju.
9. Vam ZPM še kako drugače pomaga?
Otroka mi odpeljejo na morje, ker si sicer tega ne morem privoščiti.
10. Kakšno težo imajo ta sredstva pri pomoči vaši družini?
Veliko. To mi zelo veliko pomeni. V času šole dam skoraj ves denar od Botrstva za popoldansko malico. Če lahko, nekaj prihranim za nakup šolskih copat. Otrok porabi kar dvoje v enem letu. Kupim tudi lepilo in barvice.
11. Ali vam pomagajo še katere druge organizacije?
Na Rdeči križ grem po prehrambni paket. Karitas mi enkrat letno pomaga pri nakupu šolskih potrebščin v višini 50 evrov.
12. Ali imate redno zaposlitev, začasno ali ste brezposelni (če da, koliko časa)?
Nimam redne zaposlitve. Brezposelna sem že 7 let. Vrtim se v začaranem krogu. Opravljam prostovoljno delo v Domu starejših občanov na Bokalcih in zaradi tega dobivam malo višji socialni transfer.

13. Kaj je v vašem gospodinjstvu glavni vir dohodka (dohodek iz zaposlitve, pokojnina, socialna pomoč ...)?
Denarna socialna pomoč.
14. Kolikšen je skupni mesečni dohodek?
540 evrov.
15. Katere vrste dohodkov oz. vrste državne pomoči prejema vaše gospodinjstvo (republiška štipendija, otroški dodatek, pokojnina, nadomestilo za brezposelnost, denarna socialna pomoč, invalidnina, ... ne prejema nobenega socialnega transferja)?
Dobivam denarno socialno pomoč in otroški dodatek. Preživnino za otroka, hvala bogu, dobivam iz Javnega jamstvenega preživninskega sklada RS, saj je otrokov biološki oče tudi brezposeln.
16. Ali ima vaš otrok/-ci subvencionirano malico in/ali brezplačno kosilo?
Ima brezplačno dopoldansko malico in kosilo. Popoldanske malice otrok nima v šoli, mu jo pa kupim in jo odnese s seboj v šolo.
17. So vam kdaj zavrnilo prošnjo za dodelitev državne pomoči (1x, večkrat, niso zavrnilo) in za kakšno vrsto pomoči je šlo?
Nikoli niso zavrnilo.
18. Če bi lahko navedli samo en dejavnik, zaradi katerega ste se znašli v nastali situaciji in ste se obrnili na ZPMS po pomoč, bi to bil kateri (nizki prihodki, brezposelnost, socialna zakonodaja, odplačevanje kreditov, nerešen stanovanjski problem...)?
Brezposelnost.
19. Je na vas kaj vplivala ekonomska kriza ali uvedba nove socialne zakonodaje leta 2012?
Delno. Najbolj me jezi, da se vrtim v začaranem krogu. Izmenskega dela ne morem opravljati, ker imam 8-letnega otroka, ki popoldan ne more biti sam doma, babic in dedkov pa nima. Če delodajalcem na razgovoru za službo povem, da imam otroka, me takoj zavrnejo, saj se bojijo bolniške.
20. Kaj bi po vašem mnenju morala narediti država, da bi se stanje izboljšalo?
Bolj poskrbeti za brezposelne. Jim dati več ugodnosti. Če sta v družini mama in oče in je samo eden od njiju brezposeln, bi jih morali drugače tretirati kot če je v družini samo en starš, ki je brezposeln. Mame samohranilke bi morale imeti več privilegijev. Jezi me tudi, da daje država prednost beguncem pred nami? Oni dobijo določen znesek na dan, ki jim ga ni treba vračati, mi pa moramo vračati. Ko mi je umrl oče in sem podedovala njegovo polovico stanovanja, so mi rekli, da sem neupravičeno prejemale previsoko socialno pomoč. Vse sem morala vrniti. Za 5 mesecev so mi odvzeli tudi otroški dodatek. Nimam zaupanja v državo. Konec leta 2013 je stopil v veljavo Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS-C) in takrat sem zaprosila za informativni izračun koliko sem "dolžna" državi. V tem izračunu so mi upoštevali transferje od leta 2010 dalje, ker od

takrat prejemam socialno pomoč. Pričakovala sem, da bom dobila izračun za leto 2013, ko je zakon stopil v veljavo, ne pa še vse za nazaj. Znorela bom, če ne bom kmalu dobila kakšne zaposlitve.

21. Katero stopnjo izobrazbe imate?

V.

22. V katero starostno skupino spadate (16–30, 31–45, 46–60, +61)?

31-45.

23. Označi spol intervjuvanca.

Ženski.

PRILOGA F: Intervju 2

1. Koliko družinskih članov šteje vaše gospodinjstvo?
3.
2. Koliko od tega je otrok in koliko so stari?
Dva otroka. Oba imata 17 let.
3. Je vaša družina enostarševska - ste mati samohranilka/oče samohranilec?
Enostarševska. Mati samohranilka.
4. Koliko od vaših otrok je vključenih v projekt Botrstvo?
2.
5. Koliko časa je vaš otrok/-ci že vključen v projekt Botrstvo?
6 let.
6. Za kakšen namen oz. za nakup katerih stvari največkrat porabite sredstva iz Botrstva?
Za šolo.
7. Ali otrok ve, da ima botra?
Ja.
8. Je kdo od vaših otrok vključen še v katerega izmed drugih programov ZPM? (Če je, v katerega?)
Oba hodita vsako leto z ZPM-jem na morje, v Pacug ali Zambratijo.
9. Vam ZPM še kako drugače pomaga?
Poleg letovanja na morju za otroke, občasno dobim še prehrambni paket. 1x sem dobila tudi denarno pomoč.
10. Kakšno težo imajo ta sredstva pri pomoči vaši družini?
Veliko. Vesela sem, da mi ZPM vsako leto odpelje oba otroka na morje. Sama zadnjih 8 let, odkar mi je umrl mož, nisem bila na dopustu.
11. Ali vam pomagajo še katere druge organizacije?
Ne. Samo ZPM.
12. Ali imate redno zaposlitev, začasno ali ste brezposelni (če da, koliko časa)?
Sem redno zaposlena.
13. Kaj je v vašem gospodinjstvu glavni vir dohodka (dohodek iz zaposlitve, pokojnina, socialna pomoč...)?
Osebni dohodek.
14. Kolikšen je skupni mesečni dohodek?

1.300 evrov.

15. Katere vrste dohodkov oz. vrste državne pomoči prejema vaše gospodinjstvo (republiška štipendija, otroški dodatek, pokojnina, nadomestilo za brezposelnost, denarna socialna pomoč, invalidnina, ... ne prejema nobenega socialnega transferja)? Štipendija za oba otroka, otroški dodatek in pokojnina, ki jo prejemata otroka po očetu.
16. Ali ima vaš otrok/-ci subvencionirano malico in/ali brezplačno kosilo?
Da.
17. So vam kdaj zavrnili prošnjo za dodelitev državne pomoči (1x, večkrat, niso zavrnili) in za kakšno vrsto pomoči je šlo?
Ne, nikoli.
18. Če bi lahko navedli samo en dejavnik zaradi katerega ste se znašli v nastali situaciji in ste se obrnili na ZPMS po pomoč, bi to bil kateri (nizki prihodki, brezposelnost, socialna zakonodaja, odplačevanje kreditov, nerešen stanovanjski problem...)?
Nizki prihodki, odplačevanje kreditov.
19. Je na vas kaj vplivala ekonomska kriza ali uvedba nove socialne zakonodaje leta 2012?
Ne.
20. Kaj bi po vašem mnenju morala narediti država, da bi se stanje izboljšalo?
Zagotoviti višji osebni dohodek vsem, ki delajo, da bi družine lahko dostojno živele.
21. Katero stopnjo izobrazbe imate?
Osnovnošolsko.
22. V katero starostno skupino spadate (16–30, 31–45, 46–60, +61)?
46-60.
23. Označi spol intervjuvanca.
Ženski.

PRILOGA G: Intervju 3

1. Koliko družinskih članov šteje vaše gospodinjstvo?
3.
2. Koliko od tega je otrok in koliko so stari?
En otrok, 6 let.
3. Je vaša družina enostarševska - ste mati samohranilka/oče samohranilec?
Dvostarševska.
4. Koliko od vaših otrok je vključenih v projekt Botrstvo?
1.
5. Koliko časa je vaš otrok/-ci že vključen v projekt Botrstvo?
2 leti.
6. Za kakšen namen oz. za nakup katerih stvari največkrat porabite sredstva iz Botrstva?
Za plačilo dolga vrtcu.
7. Ali otrok ve, da ima botra?
Ne.
8. Je kdo od vaših otrok vključen še v katerega izmed drugih programov ZPM? (Če je, v katerega?)
Otrok hodi zadnji dve leti z ZPM brezplačno na morje.
9. Vam ZPM še kako drugače pomaga?
Vključena sem v projekt Volja vselej najde pot, dobivam tudi prehrabene pakete.
10. Kakšno težo imajo ta sredstva pri pomoči vaši družini?
Veliko. Zelo sem vesela te pomoči.
11. Ali vam pomagajo še katere druge organizacije?
Karitas s prehrabnimi paketi in enotedenskimi počitnicami.
12. Ali imate redno zaposlitev, začasno ali ste brezposelni (če da, koliko časa)?
Imam začasno zaposlitev.
13. Kaj je v vašem gospodinjstvu glavni vir dohodka (dohodek iz zaposlitve, pokojnina, socialna pomoč...)?
Osebni dohodek.
14. Kolikšen je skupni mesečni dohodek?
850 evrov.

15. Katere vrste dohodkov oz. vrste državne pomoči prejema vaše gospodinjstvo (republiška štipendija, otroški dodatek, pokojnina, nadomestilo za brezposelnost, denarna socialna pomoč, invalidnina,... ne prejema nobenega socialnega transferja)?
Otroški dodatek in nadomestilo za brezposelnost (mož).
16. Ali ima vaš otrok/-ci subvencionirano malico in/ali brezplačno kosilo?
Ne, je še v vrtcu.
17. So vam kdaj zavrnili prošnjo za dodelitev državne pomoči (1x, večkrat, niso zavrnili) in za kakšno vrsto pomoči je šlo?
Ne, nikoli.
18. Če bi lahko navedli samo en dejavnik zaradi katerega ste se znašli v nastali situaciji in ste se obrnili na ZPMS po pomoč, bi to bil kateri (nizki prihodki, brezposelnost, socialna zakonodaja, odplačevanje kreditov, nerešen stanovanjski problem...)?
Brezposelnost, odplačevanje dolgov.
19. Je na vas kaj vplivala ekonomska kriza ali uvedba nove socialne zakonodaje leta 2012?
Ja, oboje.
20. Kaj bi po vašem mnenju morala narediti država, da bi se stanje izboljšalo?
Zagotovi naj delo za vse, ki želimo delati.
21. Katero stopnjo izobrazbe imate?
V.
22. V katero starostno skupino spadate (16–30, 31–45, 46–60, +61)?
31-45.
23. Označi spol intervjuvanca.
Ženski.

PRILOGA H: Intervju 4

1. Koliko družinskih članov šteje vaše gospodinjstvo?
3.
2. Koliko od tega je otrok in koliko so stari?
En otrok, 9 let.
3. Je vaša družina enostarševska - ste mati samohranilka/oče samohranilec?
Dvostarševska.
4. Koliko od vaših otrok je vključenih v projekt Botrstvo?
1.
5. Koliko časa je vaš otrok/-ci že vključen v projekt Botrstvo?
2 leti.
6. Za kakšen namen oz. za nakup katerih stvari največkrat porabite sredstva iz Botrstva?
Za plačilo interesnih dejavnosti (šah in nogomet).
7. Ali otrok ve, da ima botra?
Ne.
8. Je kdo od vaših otrok vključen še v katerega izmed drugih programov ZPM? (Če je, v katerega?)
Brezplačno gre na morje z ZPM.
9. Vam ZPM še kako drugače pomaga?
Poleg Botrstva in letovanja za otroka, dobim tudi prehrano.
10. Kakšno težo imajo ta sredstva pri pomoči vaši družini?
Veliko.
11. Ali vam pomagajo še katere druge organizacije?
Ne.
12. Ali imate redno zaposlitev, začasno ali ste brezposelni (če da, koliko časa)?
Brezposelna.
13. Kaj je v vašem gospodinjstvu glavni vir dohodka (dohodek iz zaposlitve, pokojnina, socialna pomoč...)?
Finančna pomoč starih staršev in otroški dodatek.
14. Kolikšen je skupni mesečni dohodek?
350 evrov.

15. Katere vrste dohodkov oz. vrste državne pomoči prejema vaše gospodinjstvo (republiška štipendija, otroški dodatek, pokojnina, nadomestilo za brezposelnost, denarna socialna pomoč, invalidnina,... ne prejema nobenega socialnega transferja)?
Otroški dodatek.
16. Ali ima vaš otrok/-ci subvencionirano malico in/ali brezplačno kosilo?
Da, oboje.
17. So vam kdaj zavrnilo prošnjo za dodelitev državne pomoči (1x, večkrat, niso zavrnilo) in za kakšno vrsto pomoči je šlo?
Ne.
18. Če bi lahko navedli samo en dejavnik zaradi katerega ste se znašli v nastali situaciji in ste se obrnili na ZPMS po pomoč, bi to bil kateri (nizki prihodki, brezposelnost, socialna zakonodaja, odplačevanje kreditov, nerešen stanovanjski problem...)?
Brezposelnost.
19. Je na vas kaj vplivala ekonomska kriza ali uvedba nove socialne zakonodaje leta 2012?
Ekonomska kriza.
20. Kaj bi po vašem mnenju morala narediti država, da bi se stanje izboljšalo?
Zaposlovati.
21. Katero stopnjo izobrazbe imate?
V. Mož ima VII. stopnjo. Pred krizo sva bila oba zaposlena v Casinoju. In sva dobro zaslužila. Dobro smo živeli. Kupila sva stanovanje, hodilismo na dopust in tako. Potem je prišla kriza in sem jaz ostala brez službe, nato še mož. Zdaj pa še za položnice nimamo. Brez pomoči staršev oz. njihovih pokojnin ne bi zmogli.
22. V katero starostno skupino spadate (16–30, 31–45, 46–60, +61)?
31-45.
23. Označi spol intervjuvanca.
Ženski.

PRILOGA I: Intervju 5

1. Koliko družinskih članov šteje vaše gospodinjstvo?
2.
2. Koliko od tega je otrok in koliko so stari?
En otrok, 6 let.
3. Je vaša družina enostarševska - ste mati samohranilka/oče samohranilec?
Sem mama samohranilka.
4. Koliko od vaših otrok je vključenih v projekt Botrstvo?
1.
5. Koliko časa je vaš otrok/-ci že vključen v projekt Botrstvo?
3 leta.
6. Za kakšen namen oz. za nakup katerih stvari največkrat porabite sredstva iz Botrstva?
Za hrano.
7. Ali otrok ve, da ima botra?
Ne.
8. Je kdo od vaših otrok vključen še v katerega izmed drugih programov ZPM? (Če je, v katerega?)
Brezplačno letovanje.
9. Vam ZPM še kako drugače pomaga?
Pomagajo mi s hrano, pri plačilu položnic in terapijo.
10. Kakšno težo imajo ta sredstva pri pomoči vaši družini?
Neprecenljivo.
11. Ali vam pomagajo še katere druge organizacije?
Ne.
12. Ali imate redno zaposlitev, začasno ali ste brezposelni (če da, koliko časa)?
Sem redno zaposlena za minimalno plačo.
13. Kaj je v vašem gospodinjstvu glavni vir dohodka (dohodek iz zaposlitve, pokojnina, socialna pomoč...)?
Osebni dohodek.
14. Kolikšen je skupni mesečni dohodek?
800 evrov.

15. Katere vrste dohodkov oz. vrste državne pomoči prejema vaše gospodinjstvo (republiška štipendija, otroški dodatek, pokojnina, nadomestilo za brezposelnost, denarna socialna pomoč, invalidnina,... ne prejema nobenega socialnega transferja)?
Otroški dodatek. Preživnine ne dobivam, ker oče otroka ne prizna.
16. Ali ima vaš otrok/-ci subvencionirano malico in/ali brezplačno kosilo?
Da.
17. So vam kdaj zavrnilo prošnjo za dodelitev državne pomoči (1x, večkrat, niso zavrnilo) in za kakšno vrsto pomoči je šlo?
Ne.
18. Če bi lahko navedli samo en dejavnik zaradi katerega ste se znašli v nastali situaciji in ste se obrnili na ZPMS po pomoč, bi to bil kateri (nizki prihodki, brezposelnost, socialna zakonodaja, odplačevanje kreditov, nerešen stanovanjski problem...)?
Odplačevanje dolgov, nizka plača. Z bivšim partnerjem sva zapadla v dolgove. Ker jaz nisem zmogla plačila stroškov stanovanja, ki sem ga podedovala, so se dolgovi samo povečevali. Vzeli so mi stanovanje. Zdaj živim v istem stanovanju, plačevati pa moram najemnino. Preživnine ne dobivam, ker oče otroka ne prizna.
19. Je na vas kaj vplivala ekonomska kriza ali uvedba nove socialne zakonodaje leta 2012?
Ekonomska kriza.
20. Kaj bi po vašem mnenju morala narediti država, da bi se stanje izboljšalo?
Lahko bi izboljšala socialno varstvene programe in zvišala minimalno plačo.
21. Katero stopnjo izobrazbe imate?
V.
22. V katero starostno skupino spadate (16–30, 31–45, 46–60, +61)?
31-45.
23. Označi spol intervjuvanca.
Ženski.

PRILOGA J: Intervju 6

1. Koliko družinskih članov šteje vaše gospodinjstvo?
3.
2. Koliko od tega je otrok in koliko so stari?
Dva otroka, stara 8 in 18 let.
3. Je vaša družina enostarševska - ste mati samohranilka/oče samohranilec?
Oče samohranilec.
4. Koliko od vaših otrok je vključenih v projekt Botrstvo?
1.
5. Koliko časa je vaš otrok/-ci že vključen v projekt Botrstvo?
3 leta.
6. Za kakšen namen oz. za nakup katerih stvari največkrat porabite sredstva iz Botrstva?
Za preživetje.
7. Ali otrok ve, da ima botra?
Ne.
8. Je kdo od vaših otrok vključen še v katerega izmed drugih programov ZPM? (Če je, v katerega?)
Brezplačno letovanje.
9. Vam ZPM še kako drugače pomaga?
Otroka mi odpeljejo na morje, plačajo položnice, založijo nas s hrano in obleko, oba otroka hodita k njim na terapijo, ker ju je zapustila mama.
10. Kakšno težo imajo ta sredstva pri pomoči vaši družini?
Ogromno.
11. Ali vam pomagajo še katere druge organizacije?
Rdeči križ in občina.
12. Ali imate redno zaposlitev, začasno ali ste brezposelni (če da, koliko časa)?
Že 5 let sem brezposeln.
13. Kaj je v vašem gospodinjstvu glavni vir dohodka (dohodek iz zaposlitve, pokojnina, socialna pomoč...)?
Socialna pomoč in otroški dodatek.
14. Kolikšen je skupni mesečni dohodek?
600 evrov.

15. Katere vrste dohodkov oz. vrste državne pomoči prejema vaše gospodinjstvo (republiška štipendija, otroški dodatek, pokojnina, nadomestilo za brezposelnost, denarna socialna pomoč, invalidnina, ... ne prejema nobenega socialnega transferja)? Socialna denarna pomoč, otroški dodatek, izredna denarna socialna pomoč, ki jo dobimo 1x letno od države.
16. Ali ima vaš otrok/-ci subvencionirano malico in/ali brezplačno kosilo?
Da.
17. So vam kdaj zavrnili prošnjo za dodelitev državne pomoči (1x, večkrat, niso zavrnili) in za kakšno vrsto pomoči je šlo?
Ne.
18. Če bi lahko navedli samo en dejavnik zaradi katerega ste se znašli v nastali situaciji in ste se obrnili na ZPMS po pomoč, bi to bil kateri (nizki prihodki, brezposelnost, socialna zakonodaja, odplačevanje kreditov, nerešen stanovanjski problem...)? Brezposelnost. Prej sem delal v tujini. Ko nas je zapustila žena, sem prišel nazaj, vendar tu ne dobim službe.
19. Je na vas kaj vplivala ekonomska kriza ali uvedba nove socialne zakonodaje leta 2012?
Ekonomska kriza.
20. Kaj bi po vašem mnenju morala narediti država, da bi se stanje izboljšalo? Zaposlovati bi morala. Želim delati, da bi lahko otrokoma omogočil normalno življenje, vendar se vrtim v začaranem krogu. Smo na robu preživetja. Tudi živeti nimamo kje. Trenutno smo v nujni bivalni enoti. Preživnine ne dobivam... Ne vidim izhoda...
21. Katero stopnjo izobrazbe imate?
Osnovnošolsko.
22. V katero starostno skupino spadate (16–30, 31–45, 46–60, +61)?
31-45.
23. Označi spol intervjuvanca.
Moški.

PRILOGA K: Intervju 7

1. Koliko družinskih članov šteje vaše gospodinjstvo?
3.
2. Koliko od tega je otrok in koliko so stari?
Dva otroka. Oba imata 8 let.
3. Je vaša družina enostarševska - ste mati samohranilka/oče samohranilec?
Mama samohranilka.
4. Koliko od vaših otrok je vključenih v projekt Botrstvo?
2.
5. Koliko časa je vaš otrok/-ci že vključen v projekt Botrstvo?
3 leta.
6. Za kakšen namen oz. za nakup katerih stvari največkrat porabite sredstva iz Botrstva?
Denar se nakazuje na šolo za plačilo obšolskih dejavnosti (šola v naravi).
7. Ali otrok ve, da ima botra?
Da.
8. Je kdo od vaših otrok vključen še v katerega izmed drugih programov ZPM? (Če je, v katerega?)
Otroka gresta vsako leto z ZPM na morje. Jaz sem vključena v njihov Družinski center (obiskujem njihove delavnice).
9. Vam ZPM še kako drugače pomaga?
Morje in socialni sklad pri ZPM Ljubljana Moste-Polje.
10. Kakšno težo imajo ta sredstva pri pomoči vaši družini?
Zelo veliko.
11. Ali vam pomagajo še katere druge organizacije?
Druga humanitarna organizacija, kjer lahko prostovoljno delam, kar mi omogoča, da dobim višjo socialno pomoč in kot prostovoljka sem tudi zavarovana.
12. Ali imate redno zaposlitev, začasno ali ste brezposelni (če da, koliko časa)?
Brezposelna.
13. Kaj je v vašem gospodinjstvu glavni vir dohodka (dohodek iz zaposlitve, pokojnina, socialna pomoč...)?
Socialna pomoč in otroški dodatek.
14. Kolikšen je skupni mesečni dohodek?

700 evrov.

15. Katere vrste dohodkov oz. vrste državne pomoči prejema vaše gospodinjstvo (republiška štipendija, otroški dodatek, pokojnina, nadomestilo za brezposelnost, denarna socialna pomoč, invalidnina,... ne prejema nobenega socialnega transferja)?
Socialna denarna pomoč in otroški dodatek.
16. Ali ima vaš otrok/-ci subvencionirano malico in/ali brezplačno kosilo?
Da.
17. So vam kdaj zavrnili prošnjo za dodelitev državne pomoči (1x, večkrat, niso zavrnili) in za kakšno vrsto pomoči je šlo?
Ne.
18. Če bi lahko navedli samo en dejavnik zaradi katerega ste se znašli v nastali situaciji in ste se obrnili na ZPMS po pomoč, bi to bil kateri (nizki prihodki, brezposelnost, socialna zakonodaja, odplačevanje kreditov, nerešen stanovanjski problem...)?
Brezposelnost in nasilje v družini s strani bivšega moža.
19. Je na vas kaj vplivala ekonomska kriza ali uvedba nove socialne zakonodaje leta 2012?
Ne.
20. Kaj bi po vašem mnenju morala narediti država, da bi se stanje izboljšalo?
Omogočiti zaposlitev.
21. Katero stopnjo izobrazbe imate?
VII.
22. V katero starostno skupino spadate (16–30, 31–45, 46–60, +61)?
31-45.
23. Označi spol intervjuvanca.
Ženski.

PRILOGA L: Intervju 8

1. Koliko družinskih članov šteje vaše gospodinjstvo?
4.
2. Koliko od tega je otrok in koliko so stari?
Trije otroci, stari 8, 11 in 19 let.
3. Je vaša družina enostarševska - ste mati samohranilka/oče samohranilec?
Mama samohranilka.
4. Koliko od vaših otrok je vključenih v projekt Botrstvo?
2.
5. Koliko časa je vaš otrok/-ci že vključen v projekt Botrstvo?
Oba 5 let.
6. Za kakšen namen oz. za nakup katerih stvari največkrat porabite sredstva iz Botrstva?
Sredstva gredo na šolo za plačilo občolskih dejavnosti.
7. Ali otrok ve, da ima botra?
Da.
8. Je kdo od vaših otrok vključen še v katerega izmed drugih programov ZPM? (Če je, v katerega?)
Najmlajši gre vsako leto na morje, najstarejši je opravljal obvezno prakso na ZPM.
9. Vam ZPM še kako drugače pomaga?
Obiskujem njihov družinski center.
10. Kakšno težo imajo ta sredstva pri pomoči vaši družini?
Zelo veliko.
11. Ali vam pomagajo še katere druge organizacije?
Na Karitasu mi na začetku šolskega leta pomagajo z nakupom knjig in zvezkov za šolo. To je zame prevelik strošek. Pa pravijo, da je šola brezplačna?
12. Ali imate redno zaposlitev, začasno ali ste brezposelni (če da, koliko časa)?
Trenutno delam preko javnih del, prej sem bila brezposelna.
13. Kaj je v vašem gospodinjstvu glavni vir dohodka (dohodek iz zaposlitve, pokojnina, socialna pomoč...)?
Osebni dohodek.
14. Kolikšen je skupni mesečni dohodek?
1000 evrov.

15. Katere vrste dohodkov oz. vrste državne pomoči prejema vaše gospodinjstvo (republiška štipendija, otroški dodatek, pokojnina, nadomestilo za brezposelnost, denarna socialna pomoč, invalidnina, ... ne prejema nobenega socialnega transferja)?
Otroški dodatek in državna štipendija.
16. Ali ima vaš otrok/-ci subvencionirano malico in/ali brezplačno kosilo?
Ne.
17. So vam kdaj zavrnili prošnjo za dodelitev državne pomoči (1x, večkrat, niso zavrnili) in za kakšno vrsto pomoči je šlo?
Ne.
18. Če bi lahko navedli samo en dejavnik zaradi katerega ste se znašli v nastali situaciji in ste se obrnili na ZPMS po pomoč, bi to bil kateri (nizki prihodki, brezposelnost, socialna zakonodaja, odplačevanje kreditov, nerešen stanovanjski problem...)?
Bolezen (moja).
19. Je na vas kaj vplivala ekonomska kriza ali uvedba nove socialne zakonodaje leta 2012?
Ne.
20. Kaj bi po vašem mnenju morala narediti država, da bi se stanje izboljšalo?
Omogočiti delo tistim, ki smo dela voljni.
21. Katero stopnjo izobrazbe imate?
IV.
22. V katero starostno skupino spadate (16–30, 31–45, 46–60, +61)?
31-45.
23. Označi spol intervjuvanca.
Ženski.

PRILOGA M: Intervju 9

1. Koliko družinskih članov šteje vaše gospodinjstvo?
3.
2. Koliko od tega je otrok in koliko so stari?
Dva, stara 9 in 11 let.
3. Je vaša družina enostarševska - ste mati samohranilka/oče samohranilec?
Oče samohranilec.
4. Koliko od vaših otrok je vključenih v projekt Botrstvo?
2.
5. Koliko časa je vaš otrok/-ci že vključen v projekt Botrstvo?
Oba 3 leta.
6. Za kakšen namen oz. za nakup katerih stvari največkrat porabite sredstva iz Botrstva?
Za osnovne stvari.
7. Ali otrok ve, da ima botra?
Da.
8. Je kdo od vaših otrok vključen še v katerega izmed drugih programov ZPM? (Če je, v katerega?)
Oba hodita na morje.
9. Vam ZPM še kako drugače pomaga?
Priskrbijo nam šolske potrebščine, obleko za otroka, včasih hrano in pralni prašek.
10. Kakšno težo imajo ta sredstva pri pomoči vaši družini?
Veliko mi pomagajo.
11. Ali vam pomagajo še katere druge organizacije?
Rdeči križ.
12. Ali imate redno zaposlitev, začasno ali ste brezposelni (če da, koliko časa)?
Zaposlen. Zdravje mi nagaja, zato sem dosti na bolniški.
13. Kaj je v vašem gospodinjstvu glavni vir dohodka (dohodek iz zaposlitve, pokojnina, socialna pomoč...)?
Osebni dohodek.
14. Kolikšen je skupni mesečni dohodek?
1000 evrov.

15. Katere vrste dohodkov oz. vrste državne pomoči prejema vaše gospodinjstvo (republiška štipendija, otroški dodatek, pokojnina, nadomestilo za brezposelnost, denarna socialna pomoč, invalidnina,... ne prejema nobenega socialnega transferja)?
Otroški dodatek in otroka dobita pokojnino po pokojni mami.
16. Ali ima vaš otrok/-ci subvencionirano malico in/ali brezplačno kosilo?
Ne.
17. So vam kdaj zavrnili prošnjo za dodelitev državne pomoči (1x, večkrat, niso zavrnili) in za kakšno vrsto pomoči je šlo?
Ne.
18. Če bi lahko navedli samo en dejavnik zaradi katerega ste se znašli v nastali situaciji in ste se obrnili na ZPMS po pomoč, bi to bil kateri (nizki prihodki, brezposelnost, socialna zakonodaja, odplačevanje kreditov, nerešen stanovanjski problem...)?
Smrt žene, ko sta bila otroka še majhna, jaz pa se nisem znašel v nastali situaciji in nizek osebni dohodek.
19. Je na vas kaj vplivala ekonomska kriza ali uvedba nove socialne zakonodaje leta 2012?
Ekonomska kriza ne, bolj smrt žene. Nova zakonodaja pa je. Država je najprej še 30 evrov iz Botrstva štela v dohodek družine. To se meni zelo pozna. Pa otroški dodatek so mi šteli v dohodek družine.
20. Kaj bi po vašem mnenju morala narediti država, da bi se stanje izboljšalo?
Bolje poskrbeti za samohranilce.
21. Katero stopnjo izobrazbe imate?
V.
22. V katero starostno skupino spadate (16–30, 31–45, 46–60, +61)?
31-45.
23. Označi spol intervjuvanca.
Moški.

PRILOGA N: Intervju 10

1. Koliko družinskih članov šteje vaše gospodinjstvo?
4.
2. Koliko od tega je otrok in koliko so stari?
Dva, stara 8 in 11 let.
3. Je vaša družina enostarševska - ste mati samohranilka/oče samohranilec?
Dvostarševska.
4. Koliko od vaših otrok je vključenih v projekt Botrstvo?
2.
5. Koliko časa je vaš otrok/-ci že vključen v projekt Botrstvo?
Oba 3 leta.
6. Za kakšen namen oz. za nakup katerih stvari največkrat porabite sredstva iz Botrstva?
Za osnovne življenjske stvari in občasno za šolske dejavnosti.
7. Ali otrok ve, da ima botra?
Da.
8. Je kdo od vaših otrok vključen še v katerega izmed drugih programov ZPM? (Če je, v katerega?)
Vsako leto gresta na letovanje.
9. Vam ZPM še kako drugače pomaga?
S hrano in oblačili.
10. Kakšno težo imajo ta sredstva pri pomoči vaši družini?
Veliko.
11. Ali vam pomagajo še katere druge organizacije?
Rdeči križ in Karitas.
12. Ali imate redno zaposlitev, začasno ali ste brezposelni (če da, koliko časa)?
Oba sva brezposelna.
13. Kaj je v vašem gospodinjstvu glavni vir dohodka (dohodek iz zaposlitve, pokojnina, socialna pomoč...)?
Denarna socialna pomoč.
14. Kolikšen je skupni mesečni dohodek?
700 evrov.

15. Katere vrste dohodkov oz. vrste državne pomoči prejema vaše gospodinjstvo (republiška štipendija, otroški dodatek, pokojnina, nadomestilo za brezposelnost, denarna socialna pomoč, invalidnina,... ne prejema nobenega socialnega transferja)?
Denarna socialna pomoč in otroški dodatek.
16. Ali ima vaš otrok/-ci subvencionirano malico in/ali brezplačno kosilo?
Da.
17. So vam kdaj zavrnilo prošnjo za dodelitev državne pomoči (1x, večkrat, niso zavrnilo) in za kakšno vrsto pomoči je šlo?
Ne.
18. Če bi lahko navedli samo en dejavnik zaradi katerega ste se znašli v nastali situaciji in ste se obrnili na ZPMS po pomoč, bi to bil kateri (nizki prihodki, brezposelnost, socialna zakonodaja, odplačevanje kreditov, nerešen stanovanjski problem...)?
Brezposelnost.
19. Je na vas kaj vplivala ekonomska kriza ali uvedba nove socialne zakonodaje leta 2012?
Ekonomska kriza. Oba sva delala v gradbeništvu, ko je prišla kriza, je šla firma v stečaj, midva (in drugi) pa na cesto.
20. Kaj bi po vašem mnenju morala narediti država, da bi se stanje izboljšalo?
Zaposlovati.
21. Katero stopnjo izobrazbe imate?
Osnovnošolsko.
22. V katero starostno skupino spadate (16–30, 31–45, 46–60, +61)?
31-45.
23. Označi spol intervjuvanca.
Ženski.